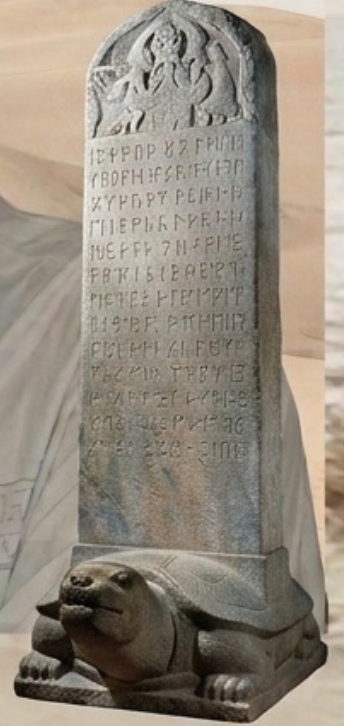

ISSN 1300-4689

Erciyes

Aylık Fikir Sanat Dergisi

YIL: 45 * SAYI: 538 * EKİM 2022

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi
(Ulusal Hakemli Dergi)

ISSN: 1300-4689

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Âlim GERÇEL

Genel Yayın Müdürü

Ömer BÜYÜKBAŞ

Genel Yayın Danışmanı

Prof. Dr. Bayram DÜRBİLMEZ

Genel Yayın Yönetmeni

Öğr. Gör. Mehmet BİLGEHAN

Halkla İlişkiler

Mehmet ÇAYIRDAĞ

Yaşar ELDEN

Düzenleyiciler

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN,

Prof. Dr. Remzi KILIÇ

Dr. Ahmet KAYASANDIK,

Öğr. Gör. Mehmet BİLGEHAN

HAKEM HEYETİ

Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet CİHAN (İstanbul Medeniyet Üniv.)

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Bayram DÜRBİLMEZ (Hacı Bektaş Veli Üniv.)

Prof. Dr. Kemal GÖDE (Süleyman Demirel Üniv.

Emekli)

Prof. Dr. İlyas GÖKHAN (Niğde Ömer Halisdemir

Üniv.)

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (Ege Üniv., TDK Bşk.)

Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT (Akdeniz Üniversitesi)

Prof. Dr. M. Metin KARAÖRS (Erciyes Üniv. Emekli)

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ (Ege Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa KESKİN (Erciyes Üniversitesi, Emekli)

Prof. Dr. Atabey KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Remzi KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Metin ÖZARSLAN (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa TURAN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN (Ege Üniversitesi, Emekli)

Prof. Dr. Ali YAKICI (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Osman YILDIZ (Süleyman Demirel

Üniversitesi)

(Not: Soyadlarına göre alfabe sırasıyla)

Yazışma Adresi

Erciyes Dergisi, P.K. 218, 38002 KAYSERİ

Telefon – Belgeç: 0 532 725 37 13 -0 352 231 73 03

İdare Yeri

Sahabiye Mahallesi Muhtarlığı

Kalenderhane Sokağı, Nu.: 8

38010 Kocasinan/KAYSERİ

Ağ sayfası: www.erciyesdergisi.com.tr

E-posta: bilgi@erciyesdergisi.com

alimgercel@gmail.com

Nihal Atsız Perspektifinden Türkçülüğün Özgünlüğü
Âlim GERÇEL.....1

Bengü Taşlara Kazınan Devlet Aklı
Mehmet BİLGEHAN.....7

Türkiye’de ve Dünyada Gazetecilik Eğitimi Ve Medya Sektörünün Dönüşümü
Mehmet Garip SİPER.....15

Antakya’da Asi Nehri Esintileri
Erdal YARDIMCI.....21

Sevgi ve İman Perspektifinden Kimlik Oluşumu ve Toprak İle İnsan Münasebeti Üzerine
Mustafa ÖĞÜT.....25

Kunuri destanı
M.Halistin KUKUL.....29

Dizgi ve Tasarım

Mehmet BİLGEHAN -Hakan TOPUZOĞLU

www.erciyesdergisi.com.tr

İnternet Sayfasında Yayınlanmaktadır.

İndirme ücretsizdir, satılmaz!

Yazılarınızı

E-posta: mecbilgehan@gmail.com

Giriş

Türkçülüğün bir düşünce akımı olarak kökleri tarihin derinliklerine uzanır; fakat onun modern çağda kazandığı özgünlük, belki de en berrak hâliyle Nihal Atsız'ın kaleminde ve bakışında şekillenmiştir. Peki, Atsız'ı farklı kılan neydi? Onun Türkçülük anlayışı, sadece tarihi hatıralara dayalı romantik bir söylem mi, yoksa Türk milletinin kendi benliğini idrak etme çabasının en sahici yankısı mıydı? Bana kalırsa Atsız'ın en önemli katkısı, Türkçülüğü taklit ya da dışa bağımlı bir ideoloji olmaktan çıkarıp, bizzat Türk milletinin tarihinden, kültüründen ve ruhundan beslenen özgün bir millî ideal hâline getirmesiydi.

Türkçülük üzerine dışarıdan bakan gözler çoğu kez onu dar bir milliyetçilik veya aşırı bir aidiyet duygusu olarak yorumlamaya meyillidir. Oysa bir Türk için Türkçülük, yalnızca bir ideoloji değil, aynı zamanda nefes almak kadar doğal bir varoluş hâlidir. Sahi, başka bir millet Türkçülüğü bizim kadar derinden kavrayabilir mi? Bana kalırsa hayır. Çünkü Türkçülük, kendi tarihini, acılarını ve zaferlerini yaşamış bir milletin, kendine özgü hafızasının ürünüdür. İşte bu yüzden Türkçülük, ancak Türk'ün yüreğinde ve zihninde gerçek anlamını bulur; oradan yükselerek Türk milletinin kimliğini ve birliğini pekiştirir.

XIX. yüzyıldan itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nda Türkçülük, önce sessiz ama güçlü bir damar olarak belirmeye başladı. İmparatorluğun çok milletli yapısı içinde, Türk kimliğini öne çıkarmak uzun süre geri planda kalmıştı; fakat modernleşme sancuları arttıkça, Osmanlı aydınları kimlik arayışını Türkçülükte bulmaya yöneldiler. Şinasi'den Namık Kemal'e, Yusuf Akçura'dan Ziya Gökalp'e uzanan bir çizgi, Türkçülüğün yalnızca kültürel bir ilgi değil, aynı zamanda siyasi bir bilinç hâline dönüşmesinin öncülüğünü yaptı. Peki bu damar neden bu kadar önemlidir? Çünkü Osmanlı'nın dağılma sürecinde, milletin yeniden toparlanacağı fikri

dayanak işte bu Türkçülükte aranıyordu. Böylece, Türkçülük hareketinin arka planı, Tanzimat'tan II. Meşrutiyet'e uzanan süreçte Osmanlı aydınlarının fikir dünyasında temellenmiş oldu.

Eğer Türkçülük milletin bilinçaltında zaten vardysa, Atsız neden bu fikri tekrar tekrar dile getirdi? Belki de milletler de insanlar gibidir; kimi zaman köklerini unuttur, hatırlatılmaya ihtiyaç duyar. İşte Atsız tam da bu noktada devreye girdi. Yazılarıyla, romanlarıyla, makaleleriyle Türk milletine “siz kimsiniz” sorusunu yeniden sordurdu. Bunu yaparken kuru bir tarih tekrarı değil, canlı bir ruh çağrısı ortaya koydu. Çünkü ona göre Türkçülük, sadece geçmişi anmak değil, bugünü ve geleceği de bu bilinçle kurmaktı.

Bugün kendimize şu soruyu sormadan edemiyoruz: Türkçülük, sadece geçmişin bir hatırası mı, yoksa bugünün meselelerine de ışık tutan bir pusula mı? Atsız'a göre ikincisi. Çünkü Türkçülük, tarih kitaplarının sayfalarında hapsolmuş bir nostalji değil; milletin birliğini, bağımsızlığını ve özgüvenini diri tutan bir dinamiktir. Günümüzün karmaşasında da bu ses yankılanıyor: “Kökünü bilmeyen geleceğini kuramaz.” Türkçülük işte tam da bu nedenle hâlâ canlıdır; çünkü kim olduğumuzu bize hatırlatmaya devam eder.

Kendi pencereden baktığımda, Türkçülük bana yalnızca bir “fikir sistemi” gibi gelmiyor. Daha çok, içimde varlığını hissettiğim bir ses, bana kim olduğumu fısıldayan bir aidiyet duygusu. Mesela, bir türküyü duyduğumda, Orhun Yazıtları'ndan birkaç satır okuduğumda ya da dedemin savaş

hatıralarını dinlediğimde, içimde aynı duygunun uyandığını fark ediyorum: “Ben Türküm, bu köklerin çocuğuyum.” İşte Atsız’ın sözünü ettiği Türkçülük, benim için tam da bu: bilinçaltından yükselen, tarih ve kültürle beslenen, kişisel hayatımda da karşılık bulan bir kimlik duygusu.

Peki Türkçülük, bu öznel duygudan özellikle Nihal Atsız vasıtasıyla nasıl toplumsal bir ideale dönüştü? Belki de bunun sırrı, Atsız’ın hem bir tarihçi hem de bir edebiyatçı olmasında gizliydi. Tarihçi gözüyle Türk milletinin geçmişini belgeliyor, edebiyatçı diliyle ise o geçmişi canlı bir şekilde günümüze taşıyordu. Böylece bireyin iç dünyasında yankılanan Türkçülük duygusu, romanların kahramanlarında ve makalelerin sert cümlelerinde toplumun ortak ülküsüne dönüşüyordu. Atsız, aslında herkesin yüreğinde sessizce yaşayan duyguyu görünür hâle getirdi; ona bir isim, bir hedef ve bir ideal kazandırdı.

Atsız’ın Türkçülük anlayışı neden hâlâ canlı ve etkili? Çünkü o, yalnızca kendi döneminin meselelerine değil, Türk milletinin ebedî kimlik sorununa sesleniyordu. Her çağda toplumlar bir kimlik arayışına girer; Atsız’ın sözleri ise bu arayışa yön veren güçlü bir çağrı olarak yankılanır. Bugün bile, onun yazdıklarını okuduğumuzda, yalnızca geçmişin hatıralarıyla değil, günümüzün soruları ve geleceğin endişeleriyle de karşılaşırız. İşte bu yüzden Atsız’ın Türkçülüğü, zamanla eskimeyen; aksine her yeni kuşakla birlikte yeniden canlanan bir ülkü hâlini almıştır.

Sonuçta bütün bu tartışmaların merkezinde dönüp dolaştığımız nokta yine aynı yere çıkıyor: Türkçülüğün özgünlüğü. Ne Batı’dan alınmış bir ideoloji ne de başka milletlerin kopyalanmış bir düşüncesi... Türkçülük, kendi tarihimizin derinliklerinden süzülüp gelmiş, kendi ruhumuzun en saf kaynağından doğmuş bir millî ülküdür. İşte Atsız’ın ısrarla altını çizdiği hakikat budur: Türkçülük, Türk milletinin asli yoludur ve onun özgünlüğü, başkasından ödünç alınmasında değil, bizzat kendi benliğinden beslenmesinde yatar.

Türkçülük, Nihal Atsız’a göre yalnızca bir fikir değil, Türk milletinin tarihî köklerinden doğmuş özgün ve yerli bir idealdir. Peki, başka

ideolojilerle karşılaştırıldığında neden bu kadar farklıdır? Atsız, komünizm, demokrasi veya liberalizm gibi fikirlerin dışarıdan geldiğini ve başka milletlerin ihtiyaçlarına göre şekillendiğini vurgular. Oysa Türkçülük, milletin bilinçaltında yüzyıllardır var olan bir duygu olarak doğar; geçmişin zaferlerinden, destanlarından ve kolektif hafızasından beslenir. Bu nedenle Türkçülük, yalnızca bir düşünce sistemi değil, Türk milletinin birliğini ve mücadele azmini güçlendiren canlı bir dinamiktir. Nihal Atsız, Türkçülüğün bu özgün yönünü, milletin tarihî misyonunu yansıtması ve millî bilincin temel taşı olması üzerinden açıklar. Sonuçta, Türkçülük Türk’e dışardan dayatılan bir ideal değil; bizzat kendi varlığının doğal bir tezahürüdür.

türkçülüğün azınlıkları rahatsız ettiği iddiası, Nihal Atsız’a göre temelsiz bir suçlamadır. Düşünün, bir ülkenin %90’ı, %10’un rahatsız olacağı korkusuyla millî idealinden vazgeçebilir mi? Atsız, bir milletin asıl sahiplerinin kendi millî haklarını koruma hakkının bulunduğunu vurgular. Ona göre azınlıklar, çoğunluğun haklarına saygı göstermek zorundadır; bu, Türkçülüğün özünde yatan temel ilkelerden biridir. Türkçülük, sadece bir düşünce sistemi değil, Türk milletinin haklarını ve birliğini savunan bir ideal olarak görülmelidir. Atsız, azınlıkların rahatsızlık iddiasını, adeta ahlaki bir diktatörlük dayatması olarak değerlendirir; zira bu tür suçlamalar, Türk milletinin millî bilincini ve birliğini zayıflatmayı amaçlamaktan başka bir şey değildir. Özetle, Türkçülüğün azınlıkları rahatsız ettiği iddiası, onun meşruiyetini sorgulayamaz ve millî idealin değerini azaltamaz.

Türkçülük, Atsız’a göre yalnızca bir fikir değil, Türk milletinin haklı ve meşru bir davasıdır. Peki bu meşruiyet nasıl ortaya çıkar? Ona göre, Türk milletinin geçmişte kazandığı zaferler ve elde ettiği başarılar, bu davanın doğruluğunu ve gerekliliğini kanıtlar niteliktedir. Tarih boyunca pek çok mücadele vermiş, devletler kurmuş ve kültürel birikim yaratmış bir milletin kendi kimliğini savunması doğal değil midir? Türkçülük, işte bu tarihi başarıların ışığında anlam kazanır; milletin hem birliğini hem de bağımsızlığını koruyan bir

rehber hâline gelir. Atsız, Türkçülüğü savunurken yalnızca fikirleri değil, geçmişin somut belgelerini ve milletin yaşanmış deneyimlerini de öne çıkarır; böylece Türkçülük hem haklı hem de meşru bir ideal olarak toplumun ortak bilincine taşınır.

Nihal Atsız'a göre Türkçülük, yalnızca Türkiye sınırları içindeki Türkleri kapsamaz; dışarıdaki soydaşlarımızın geleceğini de düşünmek zorunludur. Peki, neden bu kadar önemlidir? Çünkü bir milletin gücü, sadece kendi topraklarındaki vatandaşlarının değil, yurt dışındaki kardeşlerinin de varlığını ve kültürünü koruyabilme kapasitesiyle ölçülür. Atsız, Türkçülüğü savunurken bu sorumluluğu vurgular; Türk milleti, tarih boyunca soydaşlarının haklarını gözetmiş, onları koruma ve destekleme görevi üstlenmiştir. Dolayısıyla Türkçülük, sadece millî bir dava değil, aynı zamanda yurtdışındaki Türkleri düşünmek ve onların kültürel kimliğini yaşatmak için de haklı ve meşru bir idealdir. Bu anlayış, Atsız'ın Türkçülük perspektifinin evrensel ve kapsayıcı yönünü ortaya koyar.

Nihal Atsız, Türkçülüğün başka ideolojilerle karıştırılmasına özellikle karşı çıkar. Mesela, bazı çevreler Türkçülüğü Alman ırkçılığıyla aynı kefeye koyar; fakat Atsız'a göre bu tamamen yanlıştır. Türkçülük, ne bir kopya ne de dışarıdan alınmış bir model değildir; tam aksine, Türk milletin tarihî köklerinden, kültüründen ve destanlarından doğan özgün bir fikirdir. Ona sorarsanız, Türkçülük, milletin kendi bilinci ve tarihî mirasıyla şekillenmiş, başka hiçbir ideolojiye ihtiyaç duymayan bir yol göstericidir. Bu nedenle, Türkçülüğün meşruiyeti ve özgünlüğü, dış kaynaklarla ilişkilendirilemez; o, Türk milletin kendi ruhundan yükselen tek yerli fikirdir.

Nihal Atsız'a göre Türkçülük, sadece bir düşünce sistemi değil, milletin bilincinde köklü bir rol oynayan bir güçtür. Peki, bu bilinç neden bu kadar önemlidir? Çünkü bir milletin kimliği, geçmişini bilmesi ve geleceğe dair sorumluluklarını kavramasıyla şekillenir. Türkçülük, millî bilincin temel taşlarından biri olarak, bireylere hem köklerini hem de ortak değerlerini hatırlatır. Atsız, Türk gençliğinin ve halkının, bu bilinç sayesinde tarihî sorumluluklarını kavrayacağını savunur;

zira millî bilinç olmadan bir milletin birliği ve varlığı tehdit altında kalır. Böylece Türkçülük, Atsız'ın perspektifinde yalnızca bir fikir değil, aynı zamanda milletin birliğini ve sürekliliğini garanti eden yaşamsal bir unsurdur.

Nihal Atsız'ın eserleri, Türkçülüğü sadece bir fikir olarak değil, yaşayan bir ideal olarak sunar. Romanlarındaki kahramanlar, sadece bireysel mücadeleler vermez; aynı zamanda milletin birliğini ve tarihî değerlerini temsil ederler. Şiirlerinde ise Türk milletin ruhunu ve bilinçaltındaki millî duyguyu seslendirir. Atsız'ın makaleleri, okuyucuyu tartışmaya ve düşünmeye teşvik ederek, bireysel aidiyeti toplumsal bir bilince taşır. Bu eserler sayesinde Türkçülük, yalnızca bir teori olarak kalmaz; halkın, özellikle gençliğin gönlünde yer eden ve harekete geçiren bir millî ideal hâline gelir. Atsız, böylece edebiyatı aracılığıyla Türk milletin birliğini ve özgün kimliğini güçlendirmeyi başarır.

Nihal Atsız'ın eserleri, Türkçülük fikrini anlamak isteyenler için adeta bir yol haritası niteliğindedir. Ancak bu eserlerin rastgele okunması, düşüncenin bütünlüğünü kavramayı güçleştirir. Ona göre, romanlar, şiirler ve makaleler belirli bir sıra ile okunmalı; çünkü her eser, bir öncekini tamamlar ve Türkçülük idealini farklı boyutlarıyla açığa çıkarır. Örneğin, tarihî romanları milletin geçmişini kavramak için bir temel oluştururken, makaleleri güncel sorunlar ve idealin uygulanabilirliği üzerine düşünmeyi sağlar. Şiirleri ise millî duyguyu bireysel düzeyde içselleştirmeye yardımcı olur. Nihal Atsız perspektifinden Türkçülüğü doğru anlamak isteyen bir okur, bu eserleri dikkatle ve sırayla inceleyerek hem fikirleri hem de idealin ruhunu kavrayabilir.

Nihal Atsız'ın Türkçülük fikrini doğru anlamak isteyenler için eserlerini belli bir sıra ile okumak büyük önem taşır. Peki neden bir sıra meselesi söz konusu? Atsız'ın romanları, şiirleri ve makaleleri, her biri bir öncekini tamamlayacak şekilde düşünülmüştür; bu nedenle rastgele okumak, fikirlerin bütünlüğünü kavramayı zorlaştırır. Öncelikle Bozkurtlar ve Ruh Adam gibi romanlar, tarihî bilinci ve millî aidiyet duygusunu açığa çıkarırken, Deli Kurt ve diğer

eserler, kahramanlık, mücadele ve millî değerlerin önemini somutlaştırır. Şiir kitapları, millî duyguyu bireysel düzeyde içselleştirmeyi sağlar; makaleler ve denemeler ise Atsız'ın düşünsel perspektifini derinleştirir. Böylece Türkçülük, yalnızca bir teori olmaktan çıkar, okuyucunun hem zihninde hem de bilincinde yaşayan bir ideal hâline gelir. Bu sırayla okuma, Atsız perspektifinden Türkçülüğü bütüncül ve doğru bir şekilde kavramayı mümkün kılar.

Nihal Atsız'a göre Türkçülük, sadece bireysel bir aidiyet duygusu değil; aynı zamanda toplumun genç kuşağı üzerinde güçlü bir bilinç ve sorumluluk yaratır. Düşünün, bir milletin gençleri tarihini bilmezse, geleceğini nasıl şekillendirebilir? Atsız'ın eserleri ve söylemleri, gençleri hem geçmişin kahramanlıklarıyla tanıştırır hem de onları millî sorumluluklar konusunda bilinçlendirir. Bu bilinç, gençlerin kendi kimliklerini anlamalarını sağlarken, toplumun birliğini ve kültürel sürekliliğini de güçlendirir. Türkçülük, Atsız perspektifinde, milletin geleceğini inşa eden bir pusula gibidir; genç kuşak bu pusulayı izleyerek hem kendini hem de toplumu güçlü bir şekilde yönlendirebilir.

Nihal Atsız'a göre Türkçülüğün meşruiyeti, yalnızca fikrîsel bir iddia değil; Türk milletinin tarihî zaferleriyle kanıtlanmıştır. Düşünün, tarih boyunca pek çok mücadele verilmiş, devletler kurulmuş ve kültürel bir miras oluşturulmuştur. İşte bu başarılar, Türk milletinin kendi kimliğini ve birliğini savunma hakkını doğrular. Atsız, Türkçülüğü savunurken geçmişin bu somut örneklerini öne çıkarır; çünkü bir idealin değer kazanması için, yalnızca sözlerle değil, tarihsel deneyimlerle de desteklenmesi gerekir. Böylece Türkçülük, milletin geçmiş zaferlerinden güç alan ve bugün de toplumsal bir değer olarak varlığını sürdüren haklı ve meşru bir ideal hâline gelir.

Nihal Atsız'a göre Türkçülük, sadece Türkiye sınırları içindeki Türkleri ilgilendirmez; yurt dışındaki soydaşlarımızın varlığı ve geleceği de bu idealin bir parçasıdır. Düşünün, bir millet sadece kendi sınırlarıyla sınırlı kaldığında ne kadar güçlü olabilir? Atsız, Türkçülüğü savunurken bu sorumluluğu özellikle vurgular: Millet, tarih boyunca soydaşlarının haklarını gözetmiş ve onların kültürel kimliğini yaşatmaya çalışmış bir geçmişi vardır. Bu anlayış, Türkçülüğün sınırları aşan bir ideal olduğunu ve yalnızca millî değil, evrensel bir sorumluluk taşıdığını gösterir. Dolayısıyla, Türkçülük hem ülke içindeki birliği güçlendirir hem de dışarıdaki kardeşlerimizin varlığını ve kimliğini korumayı haklı ve meşru bir dava hâline getirir.

Nihal Atsız'a göre Türkçülük, yalnızca bir fikir değil, Türk milletinin özgün köklerinden doğmuş bir idealdir. Peki, bu kökler tam olarak neyi ifade eder? Atsız, Türkçülüğün Tanzimat sonrası milliyetçilik akımlarından, yabancı ihanetlerden ve Türklerin tarih boyunca çektiği acılardan beslendiğini belirtir. İşte bu kaynaklar, Türkçülüğün hem derinliğini hem de direncini şekillendirmiştir. Türk milleti, tarih boyunca bu ideal uğruna mücadele etmiş ve kendi tarihî misyonunu korumuştur. Bu nedenle Türkçülüğün özgün kökleri, yalnızca geçmişin izlerini taşımakla kalmaz; aynı zamanda milletin gücünü ve bağımsızlığını ortaya koyar. Atsız'ın perspektifinde Türkçülük, başka milletlerin ideolojilerinden alınmış bir model değil, bizzat Türk milletinin bilinçaltında yüzyıllardır var olan, yerli ve asli bir ideal olarak yaşar.¹¹ Türkçülük Kelimesinin Anlamı

Türkçülük kelimesi, Atsız'a göre, Türk milletine duyulan sevgiyi ifade eder. "-ci" eki, yalnızca satışı değil, sevgi ve bağlılığı gösterir. Atsız, cumhuriyetçi veya kralcı gibi terimlerin benzer bir anlam taşıdığını belirtir. Türkçülük, Türk milletine bağlılık ve taraftarlık demektir. Bu kelime, Türk milletinin millî bilincini yansıtır. Atsız, Türkçülük kelimesine yöneltilen eleştirilerin ciddiyetsiz olduğunu savunur. Türkçülük kelimesinin anlamı, Türk milletinin millî idealini güçlendirir. Türkçülük kelimesinin anlamı, Türkçülüğün meşruiyetini pekiştirir.

Nihal Atsız'a göre Türkçülük, hayali veya soyut bir ideal değildir; aksine, Türk milletinin tarihî gerçekleriyle kanıtlanmış bir davadır. Peki, bu tarihî gerçekler nelerdir? Atsız, Malazgirt Zaferi ve İstanbul'un Fethi gibi olayları, Türkçülüğün

somut temelleri olarak gösterir. Ona göre, Türkçülük hiçbir zaman maceracı bir şekilde uygulanmamış, temelsiz ve gelişigüzel bir ideal olarak kalmamıştır. Bunun yanında, Türkçülük, sadece ülke içindeki birliği değil, yurt dışındaki soydaşları düşünme hakkını da içerir; bu ideal, soydaşların bağımsızlığını ve birliğini arzulamakla sınırlıdır. Atsız, bu arzunun diğer milletlerin de doğal hakları olduğunu vurgular ve Türkçülüğün insan hakları doğrultusunda hareket ettiğini savunur. Böylece, Türkçülüğün maceracı olmadığı gerçeği, hem milletin millî haklarını korur hem de idealin meşruiyetini güçlendirir.

Nihal Atsız'a göre Türkçülük, Türk milletinin haklı ve meşru bir davasıdır. Peki, bu meşruiyetin temeli nedir? Atsız, Türkçülüğün tarihî gerçekliğine dikkat çeker; milletin geçmişte kazandığı zaferler, kurduğu devletler ve koruduğu kültürel miras, bu davanın haklılığını ortaya koyar. Türkçülük, hayali bir ideal değil, tarih boyunca milletin yaşadığı deneyimlerden ve mücadelelerden beslenen somut bir gerçektir. İşte bu tarihî gerçeklik, Türkçülüğün meşruiyetini pekiştirir ve onu yalnızca sözde değil, hem milletin bilincinde hem de tarihî temellerinde doğrulanan bir ideal hâline getirir. Böylece Türkçülük, Atsız perspektifinde, hem haklı hem de milletin ortak değerlerini savunan asli bir dava olarak varlığını sürdürür.

Nihal Atsız'a göre Türkçülük, yalnızca bir fikir veya millî aidiyet duygusu değildir; aynı zamanda Türk milletinin millî güvenliğinin temel taşlarından biridir. Peki, bu bağlantı nasıl kurulur? Atsız, Türkçülüğün, milletin kendine olan inancını ve özgüvenini pekiştirdiğini savunur; bir toplum, kendi tarihini, kültürünü ve değerlerini bilen bir şekilde geleceğe yürüdüğünde, dış tehditlere karşı da daha dirençli olur. Türkçülüğün millî güvenlikteki rolü, aynı zamanda millî bilinci güçlendirir; insanlar, yalnızca bireysel değil, toplumsal sorumluluklarını da kavrar. Bu nedenle, Atsız perspektifinde Türkçülük, milletin hem iç hem de dış güvenliğini koruyan, sağlam temellere dayanan bir ideal olarak önem taşır.

Nihal Atsız, Türkçülüğün özgünlüğünü vurgularken onu diğer ideolojilerden kesin olarak

ayırır. Peki, bu fark neyi ifade eder? Atsız'a göre, komünizm, liberalizm veya demokrasi gibi fikirler dışarıdan gelmiş, başka toplumlara ait modellerdir; Türkçülük ise tamamen Türk milletinin tarihî köklerinden, kültüründen ve bilinçaltında yüzyıllardır var olan duygulardan doğmuştur. Bu nedenle Türkçülük, başka ideolojilerin kopyası veya taklidi değildir; milletin kendi öz değerlerini ve tarihî misyonunu yansıtan asli bir fikir olarak ortaya çıkar. Atsız'ın bakış açısıyla, Türkçülüğün bu özgünlüğü, hem idealin meşruiyetini hem de milletin birliğini ve gücünü pekiştirir.

Nihal Atsız'a göre Türkçülük, yalnızca Türk milletine özgü bir ideal değil, aynı zamanda evrensel bir katkı sunan bir değerler bütünüdür. Peki, bu evrensellik neyi ifade eder? Atsız, Türkçülüğün milletlerin mücadele ve manevi güç arayışını temsil ettiğini, Türk milletinin bu ideal sayesinde dünya tarihindeki yerini güçlendirdiğini vurgular. Türkçülük, diğer milletlere üstünlük sağlamak için değil, insanlığın anlamlı bir mücadele ruhunu yansıtmak için vardır. Bu ideal, Türk milletinin millî bilincini pekiştirirken, evrensel boyutta da bir değer taşır; tarihî bir rehber ve insanlığa ilham veren bir güç olarak karşımıza çıkar.

Nihal Atsız'a göre Türkçülük, yalnızca tarihî bir ideal değil, aynı zamanda eğitimde merkezi bir yere sahip olmalıdır. Peki, neden eğitim bu kadar önemlidir? Atsız, genç nesillere millî bilinç aşılamanın, milletin geleceğini güvence altına almak için hayati olduğunu savunur. Türkçülük, gençlere sadece aidiyet duygusu kazandırmakla kalmaz; aynı zamanda tarihî gurur ve sorumluluk bilinci verir. Malazgirt Zaferi ve İstanbul'un Fethi gibi tarihî olaylar, eğitimde örnek olarak sunulmalı ve öğrencilerin hem geçmişlerini tanımalarını hem de geleceğe güvenle bakmalarını sağlamalıdır. Böylece Türkçülük, Atsız perspektifinde, gençlerin bilincinde köklü bir değer ve millî bir pusula hâline gelir.

Sonuç

Nihal Atsız'a göre Türkçülük, Türk milletinin sadece bir ideali değil, aynı zamanda onun manevi gücünün ve tarihî misyonunun temel kaynağıdır. Bu ideal, milletin geçmişte kazandığı zaferler,

kurduğu devletler ve koruduğu kültürel mirasla somutlaşmıştır; Malazgirt ve İstanbul'un fethi gibi tarihî olaylar, Türkçülüğün gerçekliğini ve meşruiyetini gözler önüne serer. Atsız, Türkçülüğün genç nesillere millî gurur aşılacağını ve onları tarih bilinciyle donattığını vurgular.

Türkçülük, Atsız perspektifinde milletin birliğini güçlendiren, düşmanlara karşı dayanışmayı sağlayan ve millî güvenliği koruyan en önemli araçlardan biridir. Millet, bu ideal etrafında kenetlendiğinde hem iç hem de dış tehditlere karşı direnç kazanır. Türkçülük, eğitimde de merkezi bir rol oynar; tarihî zaferler ve kahramanlık örnekleri, gençlerin bilinçaltında millî kimlik ve sorumluluk bilinci oluşturur. Bu nedenle Atsız, Türkçülüğün sadece sözde değil, hem bilincimizde hem de toplumsal hayatımızda yaşatılması gerektiğini savunur.

Nihal Atsız'ın Türkçülük anlayışı, milletin geçmişle olan bağını güçlendirirken, geleceğe güvenle yürüyebilmesini sağlayan bir miras niteliğindedir. Türkçülük, millî bilincin temel taşlarından biri, gençlerin rehberi ve milletin meşru bir davası olarak varlığını sürdürür. Atsız'ın mirası, Türk milletinin kimliğini pekiştirir, birliğini güçlendirir ve tarihî gerçeklerle desteklenen bir meşruiyet zemini oluşturur. Kısacası, Türkçülük, Atsız perspektifinde milletin ruhunu, gücünü ve geleceğini şekillendiren en değerli ideal olarak karşımızda durur.

Nihal Atsız'a göre Türkçülük, Türk milletinin tarihî gerçekleriyle doğrulanan ve manevi gücünü besleyen bir idealdir. Malazgirt ve İstanbul'un Fethi gibi zaferler, bu idealin somut örnekleridir ve milletin geçmişten aldığı güçle bugününü ve geleceğini şekillendirmesine olanak sağlar. Türkçülük, yalnızca tarihî bir hatıra değil, milletin kimliğini ve birliğini pekiştiren sürekli bir rehberdir. Atsız'ın perspektifinde bu ideal, milletin manevi direncinin temel taşıdır ve millî bilincin vazgeçilmez bir unsuru olarak değerini korur.

Türkçülük, Atsız açısından milletin birliğini ve toplumsal dayanışmasını güçlendiren bir güçtür. Genç nesillerin eğitimi ve millî bilinçle

donatılması, bu idealin yaşatılmasının en önemli yollarından biridir. Tarihî zaferler ve kahramanlık örnekleri, gençlerin kendi kimliklerini tanıyıp sorumluluklarını anlamalarını sağlar. Bu sayede Türkçülük, sadece geçmişin hatırasını taşımakla kalmaz; aynı zamanda geleceğin inşasında gençlere rehberlik eden, milletin dayanıklılığını ve kendine güvenini pekiştiren bir değer hâline gelir.

Atsız'ın Türkçülük anlayışı, milletin haklı ve meşru bir davası olarak, tüm tarihî ve toplumsal gerçekliklerle desteklenir. Bu ideal, milletin geçmişle bağını güçlendirir, düşmanlara karşı dayanışmayı artırır ve Türk milletinin gelecekteki varlığını güvence altına alır. Nihal Atsız, Türkçülüğe bıraktığı mirasla, millî bilinci pekiştiren, birliği ve gücü simgeleyen bir yol haritası sunmuştur. Kısacası Türkçülük, Atsız perspektifinde milletin ruhunu, gücünü ve tarihî meşruiyetini koruyan kalıcı ve vazgeçilmez bir ideal olarak öne çıkar.

Nihal Atsız perspektifinde Türkçülük, Türk milletinin tarihî köklerinden doğan, özgün ve meşru bir ideal olarak hem geçmişi hem geleceği kuşatan bir değerler bütünüdür. Bu ideal, milletin tarihî zaferleriyle doğrulanmış, manevi gücünü beslemiş ve millî bilincin temel taşlarını oluşturmuştur. Genç nesillere tarihî gurur ve sorumluluk aşılayarak, milletin birliğini ve dayanışmasını güçlendiren Türkçülük, düşmanlara karşı bir direnç ve güvenlik sağlar. Eğitimden toplumsal hayata, millî bilinçten yurtdışındaki soydaşların korunmasına kadar rehberlik eden bu ideal, Atsız'ın mirası sayesinde Türk milletinin kimliğini pekiştiren kalıcı bir değer hâline gelir. Kısacası, Türkçülük, Atsız'ın vizyonunda milletin ruhunu, birliğini ve geleceğini şekillendiren vazgeçilmez ve ebedî bir meşruiyet sembolüdür.

Türkçülük, Nihal Atsız'ın perspektifinde, milletin tarihî köklerinden beslenen, gençleri geleceğe taşıyan, birliğini ve gücünü pekiştiren, ebedî ve vazgeçilmez bir millî meşruiyet idealidir. Nihal Atsız'a göre Türkçülük, milletin tarihî zaferlerinden, manevi gücünden ve millî bilincinden doğan; geçmişle geleceğini birleştiren, milletin ruhunu ve birliğini ebedî kılan yegâne millî idealdir.

Giriş

Orhun abideleri, Türk tarihinin en önemli yazılı belgelerinden biri olarak, hem edebî hem de siyasi değer taşıyan bir abide niteliğindedir. Bu anıtlar, yalnızca bir şahsiyetin hatırasını yaşatmakla kalmayıp, aynı zamanda Türk devlet geleneğinin sürekliliğini ortaya koyan birer damga ve belge olma özelliğini taşırlar.

Bengü taşlar üzerine kazınan bu belgeler, tıpkı dünya tarihindeki diğer kadim milletlerin kendilerine özgü devlet kurma biçimleri ve gelenekleri olduğu gibi, Türk milletinin de tarihsel süreç içinde kudruğu devletleri yazılı olarak ortaya koyabilme gücüne sahiptirler. Bu taşlar, Türk tarihinin en önemli devlet ve siyasi örgütlenme biçimlerinden birinin Türk Kağanlığı olduğunu ortaya koymaktadır. Türk kağanlığı hakkındaki en gerçekçi bilgileri de bu abideler bize vermektedir.

Abideler, dönemin siyasal yapısını, toplumsal değerlerini ve devlet anlayışını çözümlenmeye imkân tanırken, aynı zamanda Türk kimliğinin inşa sürecine dair benzersiz ipuçları sunar. Çin kaynaklarıyla karşılaştırıldığında bağımsız bir bakış açısı sunması, abidelerin belge olma niteliğini artırır ve tarihî verileri olmaları bakımından önemli bir koyar. Orhun Abideleri, yalnızca arkeolojik veya epigrafik bir bulgu değil, aynı zamanda Türk devlet aklının ve ideolojisinin yazılı hale gelmiş ilk örneklerinden biri kabul edilmektedir. Metinde sıkça vurgulanan kağan, halk ve töre ilişkisi, devletin meşruiyetini sağlayan temel ilkelerden biri olarak dikkat çeker. Abidelerin dili, hitabet tarzı ve içerdiği sembolik anlamlar, dönemin toplum yapısını ve devlet yapısını ve anlayışını gözler önüne sermektedir. Orhun Âbideleri, Türklerin devlet kurma geleneğinin sürekliliğini ve özgünlüğünü belgeler nitelikte karşımıza çıkar.

Bengü taşlar, yalnızca bir hatıra taşı değil, Türk devlet geleneğinin tarihsel sürekliliğini yansıtan özgün bir erabide olarak değerlendirilmekte ve tarihte mümtaz yerimi almaktadır.

Bengü taşlar, Kül Tigin, Bilge Kağan ve

Tonyukuk âbideleri Türk yazılı geleneğinin kurucu metinleridir. Bu yazıtlar, “taşa yazılan devlet aklı” perspektifinden okunmalıdır. Orhun Âbideleri, Türk milletinin bengü taşlara kazınmış yazılı devlet hafızasıdır. Metinlerde töre, il ve kut kavramları, meşruiyet ve yönetim ahlâkının ilkeleri olarak sistemli bir bütünlük içinde formüle edilir.

Metinlerin giriş–anlatı–öğüt düzeni, kağan–halk sözleşmesini kamusal bir hitap üslubuyla yeniden üretir ve hesap verme bilincini görünür kılar.

Yolluğ Tigin’in yazıcı/editör rolü, üslup birliğini ve tarihî tanıklığın güvenilirliğini artırırken, runik yazı sistemi erken Türkçenin standartlaşmış bir formunu sergiler.

Âbideler de çeşitli sefer güzergâhları, diplomasi trafiği ve iç düzenlemelere dair ayrıntılar, olay örgüsünü kronolojiye bağlayarak karşılaştırmalı tarih okumalarına imkân verir. Bazı yüzeylerdeki Çince paralel kayıtlar, anlatının dış kaynaklarla çapraz denetlenmesini sağlayarak metnin birincil kaynak değerini güçlendirir. İdeolojik düzlemde “il tutma” ve “nizamı ihdas” söylemi, kriz–ıslah–kuruluş döngüsünü devlet tecrübesinin sürekliliği

olarak kurar.

Dil verisi bakımından morfoloji, söz dizimi ve söz varlığı, erken Türkçenin siyasal söylemdeki ifade gücünü ve terimleşmiş kavram dağarcığını ortaya koyar. Mimari-ritüel bileşenler (yol, taş dizi, kurgan düzeni), metinle birlikte işleyen bir siyasal iletişim sahası oluşturur. Kısacası, Kül Tigin, Bilge Kağan ve Tonyukuk bengu taşları, Türk milletinin yazılı hafızasını taşıyan kurucu dil yadigarlarıdır.

Orhun yazıtları bize, taşa kazınmış devlet aklını gelecek kuşaklara aktaran, tarih-dil-kültür ekseninde vazgeçilmez bir birincil kaynak bütünlüğü sunar.

Kavimler, insanlık tarihinin dinamik unsurları olarak, siyasal, kültürel ve sosyal gelişmelerin temelini oluşturan topluluklardır. Hiçbir kavim ya da millet, tarih sahnesine aniden çıkmış bir varlık değildir; her biri, uzun süren birikimlerin ve çok yönlü etkileşimlerin sonucunda şekillenmiştir. Her kavmin bir millet olarak oluşabilmesi için, göçler, savaşlar, kültürel alışverişler ve toplumsal örgütlenme biçimleri gibi pek çok tarihî aşamadan geçmesi gerekir. Bu süreçte farklı coğrafyaların sunduğu imkânlar ve karşılaşılan dış güçler, kavimlerin kimlik kazanmasında belirleyici rol oynamıştır. Tarihî veriler incelendiğinde, kabilelerden ulus-devletlere kadar olan gelişim çizgisinin, yalnızca iç dinamiklerle değil, aynı zamanda komşu medeniyetlerle yaşanan karşılıklı ilişkilerle de şekillendiği görülmektedir. Böylece kavimler, kendi dahilî yapıları ve haricî etkenler arasındaki sürekli etkileşim sayesinde militleşme sürecine ulaşmıştır.

Kavimlerin tarih sahnesine çıkışı bir anda gerçekleşmeyip, uzun bir tarihî serüvenin ve çeşitli aşamaların sonucunda millet kimliği kazanmasıyla mümkün olmuştur.

Sümer dili ve Türkçe arasında tespit edilen ortak kelimeler, dil tarihi araştırmalarında dikkat çekici bir inceleme alanı oluşturmaktadır. M.Ö. 3100–2000 yılları arasında etkin biçimde kullanılan Sümerce, Mezopotamya'nın en eski yazılı dilidir ve özellikle M.Ö. 3. binyılda siyasal, edebî ve dinî metinlerin taşıyıcısı olmuştur. Bu dilde yer alan bazı kelimelerin Türkçe ile benzerlik göstermesi, Türk dilinin tarihsel kökenlerini Sümerce ile

yaşıt olmaya götürebilecek nitelikte kanıtlar sunmaktadır. Söz konusu kelime paralellikleri, ister ödünçleme ister köken ilişkisini ortaya koyarsa koysun bu ilişkilerin yalnızca dilsel bir tesadüf olarak değil, aynı zamanda Türkçenin ne kadar eski bir geçmişe sahip olduğunu gösteren bilimsel ipuçları olarak değerlendirilmektedir.

Karşılaştırmalı dil çalışmalarında bu benzerliklerin ses yapısı, anlam alanı ve kullanım bağlamı bakımından dikkate değer bir uyum sergilediği görülmektedir. Ayrıca, bu ortaklıkların incelenmesi, Türklerin tarih öncesi çağlardaki etnik ve kültürel ilişkilerine dair yeni açılımlar getirmektedir. Böylelikle Sümer dilinde yer alan kelimeler, hem Türkçenin yaşını aydınlatan hem de Sümerlerle olası bir akrabalık ilişkisini işaret eden değerli belgeler niteliği kazanmaktadır.

M.Ö. 3. binyılda kullanılan Sümer dili ile Türkçe arasındaki kelime ortaklıkları, Türk dil tarihini M.Ö. dönemlere dayandıran önemli bir kanıt grubu olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlk yazılı âbideler, bir topluluğun siyasal ve kültürel hafızasını kalıcılaştıran en temel kaynaklardır. Türk boyları, bir “millet” olarak ilk yazılı belgelerini dünya tarihinde 6. yüzyılın ortalarından itibaren bırakmaya başlamıştır. Kül Tigin (Köl Tigin), Bilge Kağan ve Tonyukuk âbidelerinde, Kadim Türk milleti ve Kağanlığı hakkında çok sayıda bilgi, bizzat Bilge Kağan ve Tonyukuk tarafından hazırlanmış ve geriye silinmez bir miras olarak bırakılmış yazılı kaynaklardan da elde edilmektedir. Bu yazılı âbideler, Göktürk (Kök Türk) siyasal düzeninin meşruiyet dayanaklarını (töre, kut, nizam) açıkça formüle ederken; kağan-halk ilişkisini, cihan tasavvurunu ve devlet aklını kamusal bir hitap üslubuyla ilan eder.

Orhon vadisinde yoğunlaşan bu külliyat, hem dil tarihi bakımından İlk Türk runik yazısının olgun örneklerini sergiler, hem de epigrafik kompozisyonuyla (giriş, anlatı, öğüt/uyarı) ideolojik bir bütünlük kurar. Kronolojik olarak Tonyukuk Yazıtı (yaklaşık 716–719), Kül Tigin Yazıtı (732) ve Bilge Kağan Yazıtı (735) bir “kuruluş–kriz–ıslah” anlatı zinciri teşkil ederek devlet tecrübesinin sürekliliğini gösterir.

Yolluğ Tigin'in yazıcı/editör olarak rolü, metinlerin üslup birliğini güçlendirir ve tarihsel şahadet değerini artırır. Çin yıllıklarıyla karşılaştırmalı okunduğunda, yazıtlar bağımsız bir Türk bakışını sunar; askeri strateji, diplomasi ve iç düzenlemeye dair ayrıntılarla tarihî denetim imkânı verir. Böylece âbideler, yalnızca birer "abide" değil, bir milletin kendisini tarihe kaydettiği kurucu metinlerdir. Kısacası ilk yazılı âbideler, Türk tarihinin en eski ve güvenilir şahitleri olarak metodik incelemeye elverişli birincil kaynak niteliği taşır.

Kül Tigin, Bilge Kağan ve Tonyukuk yazıtları, Türk milletinin yazılı hafızasının başlangıç eşiğini temsil ederken, devlet geleneğinin ilke ve ideallerini gelecek kuşaklara aktaran kurucu metinler olarak bilimsel araştırmanın merkezinde yer alır.

Kül Tigin, Bilge Kağan ve Tonyukuk âbideleri, Türk yazılı kültürünün ve yazılı tarihin kurucu metinleridir. Bu âbideler hem tarihimiz, hem dilimiz ve edebiyatımız açısından, hem de devlet geleneğimizin Türk bakış açısından ortaya konması bakımından önemlidir.

Bu tür yazılı dil yadigârları, Türk milleti için paha biçilmez tarihî ve kültürel miras niteliğindedir ve bunlara şüpheyle yaklaşmak mümkün değildir. VIII. yüzyılda Orhon vadisinde dikilen bu bengü taşlar, kağanlığın siyasî tecrübesini ve toplumsal hafızasını birinci elden kayda geçirir.

Tonyukuk Yazıtı (yaklaşık 716–719), Kül Tigin Yazıtı (732) ve Bilge Kağan Yazıtı (735) bir "kuruluş–kriz–ıslah" sürekliliği oluşturarak devlet aklının evrimini görünür kılar. Metinlerde "töre", "kut" ve "il" kavramları, meşruiyetin ve yönetim ahlâkının temel taşları olarak sistemli biçimde tanımlanır. Söylem, kamusal öğüt ve hesap verme üslubuyla, kağanın sorumluluğunu ve halkla kurduğu sözleşmeye dayalı ilişkiyi vurgular.

Dilbilim bakımından Göktürk (runik) yazısının olgun örneklerini sunan bu metinler, söz dizimi, kelime hazinesi ve hitabet düzeniyle erken Türkçenin standartlaşmış bir formunu temsil eder.

Anlatıda düşman tasviri, diplomasi, sefer güzergâhları ve iç düzenlemeler gibi ayrıntılar, olay örgüsünü kronolojiye bağlayarak karşılaştırmalı

tarih okumalarına imkân verir. Çin yıllıklarıyla birlikte okunduğunda ise bu yazıtlar, özgün bir Türk perspektifinden üretilmiş, bağımsız ve denetlenebilir bir kaynak değerine ulaşır.

Kül Tigin, Bilge Kağan ve Tonyukuk Âbideleri Türk tarihinin, dilinin ve siyaset düşüncesinin temel dayanaklarıdır. Bu kurucu metinler, Türk devlet geleneğinin ilke ve ideallerini gelecek kuşaklara aktaran, kimlik ve hafızamızı ilmi zeminde tahkim eden eşsiz birer birincil kaynaktır.

Türk halklarının tarihî mirası olarak âbideler, ortak geçmişin somutlaştığı ve hafızanın yazıya kazındığı kurucu metinlerdir. Bu âbideleri doğru bir şekilde anlamak ve değerlendirmek gerekir. Onların tarih, kültür ve dil açısından ne kadar değerli bir hazine olduğunu anlatmak, geciktirilemez temel görevlerden biridir.

Birinci el kaynak niteliği taşıyan âbideler; siyasal düzen, töre ve hukuk anlayışıyla birlikte dönemin toplumsal yapısını ve dilsel dünyasını doğrudan yansıtır. Sağlıklı bir okuma için epigrafik çözümleme ile filolojik ve tarihsel yöntemlerin birlikte işletilmesi, metnin hem biçimsel hem de içerik katmanlarını açığa çıkarır.

Coğrafi bağlam, kronoloji, dikkate alınarak yapılan bağlamsallaştırma, metnin niyetini ve işlevini isabetle belirlemeye imkân verir. Komşu medeniyetlerin kayıtlarıyla karşılaştırmalı okuma ve çapraz denetim, anakronizm riskini azaltır ve anlatılan olayların doğruluk payını güçlendirir.

Dil verisi bakımından âbideler; morfoloji, sözdizimi ve söz varlığına dair standartlaşmış bir yazı dili örneği sunarak Türkçenin erken evreleri için benzersiz bir veri tabanı sağlar.

Âbideler Kültürel bellek ve kimlik inşası, devlet geleneği açısından önemli veriler olarak tarihi katda geçmişti.

Âbidelerle ilgili çalışmalar, mekan koruması, çok titiz çalışmalarla ortaya konan eserler, dijitalleştirme etimolojik, anlam bilii ve eleştirel-edisyon çalışmaları, metinlerin çeşit dillere titiz çevirileri ve açık veri standartlarında paylaşımı, bilimsel erişimi ve şeffaflığı her geçen gün biraz daha arttırmaktadır.

Türk milletinin tarihî mirası olarak âbideler,

disiplinlerarası ve kanıta dayalı bir yaklaşımla ele alındığında hem akademi hem de toplum için eşsiz bir referans çerçevesi sunar. Bu metinlerin değerini ilmî titizlikle ortaya koymak ve onlardan üretilen bilgiyi kamuyla paylaşmak, ertelenemez bir ortak sorumluluktur.

Orhun Âbidelerinde, Türk milletine dair tarihî kayıtlara ve bu kayıtların sunduğu bağlama göre, erken dönem Türk siyasal örgütlenmesinin kökleri çok katmanlı bir etkileşim alanında filizlenmiştir. Âbidelerden öğrendiğimiz kadarıyla tarihle de örtüşen bilgiler ortaya çıkmaktadır.

Bu çerçevede Türk boyları, uzun süre Cücenler'in ve Tibetliler'in değişen baskı ve nüfuz alanlarının etkisi altındaydı. 552 yılında ise Türk boylarının lideri Bumin'in çeşitli göçebe Türk topluluklarını siyasî-askerî bir hedef etrafında birleştirerek Cücenler'e karşı harekete geçmesi, savaşta Cücenlerin ağır kayıplar verip yenilmesiyle sonuçlanmış ve bu hadise, tarihe intikal eden ilk bağımsızlık savaşı izlenimini uyandırmıştır.

Âbidelerde anlatılan ve bengu taşlara kazınarak kaydedilen bu bilgiler ve kayıtlar, Bumin'in Türk boyları ile yaptığı bir ittifak inşasını ortaya koymaktadır.

Âbidelerde ortaya konan anlatılarda Yapılan aşamalı sefer tertibi, boylarla yapılan töre/il itifak ve zaferin hemen ardından "il tutma" yeni bir kağanlık düzeninin kurma gerçeği tarihi bilgilerle ve komşu ülkelerin tarihi kayıtlarıyla da paralellik göstercek kadar gerçekçidir.

Anlatılar neredeyse tarihi bir belgesel niteliğinde Kök-Türklerin bölgede güç dengesi bakımından Cücen hegemonyasının kırılmasını, bozkırın kuzey-orta koridorunda ticaret yollarını sahip olmasını, vergi-haraç akışlarının ve diplomatik hatların Türk lehine yeniden düzenlenmesini bize gerçekçi bir alatımla sunmaktadır.

Âbideler aynı şekilde etnopolitik açıdan, farklı boyların müşterek bir "il" içinde toplanmasını, hiyerarşik bağların (yarlık, tigin/şad) gibi ünvanlarla kurumsallaşmasını, askerî mobilizasyonu, "kut" ve "töre" merkezli bir devlet aklıyla kağanlığın meşrulaştırılarak boyların bir sancak etrafında birleştirilmesi gerçeği de abidelerin tarihi belge

olma değerini yükseltmiştir.

Karşılaştırmalı kaynak okumaları (bozkır geleneği ile komşu medeniyet yıllıkları) bu kırılmayı yalnızca askerî bir başarı değil, aynı zamanda yeni bir yönetim rasyonelliğinin ilanı olarak çerçeveler. Neticede, Türk milletine dair tarihî kayıtların şahitliği, 552'deki bu dönüm noktasını, dağınık güçlerden teşekkül eden bir siyasî birlikten kalıcı bir "il" e geçiş olarak tasvir eder. Türk milletine dair bu tarihî kayıtlardan hareketle Bumin ve çevresinde bulunan erkanın bağımsız bir devlet geleneğinden kurucu birer şahsiyet oldukları gerçeğini ortaya koyar. Bumin önderliğinde kazanılan bu zafer, hem bağımsızlık iradesini hem de Türk devlet geleneğinin temel ilke ve kurumlarını görünür kılan tarihî bir başlangıç noktası teşkil etmiştir.

Bumin Kağan, Türk devlet geleneğinin devamını sağlayan ve aynı zaman kurucu figürlerinden biridir. Ölümünün ardından, yaklaşık 600 yıllarında Türk devleti Doğu ve Batı Türk Kağanlıkları olarak ikiye ayrılmıştır. Tüm bu nedenler, 630'lu yıllarda Türk devletinin çöküşüne yol açmıştır; Türk boyları yeniden Çin'e boyun eğmek zorunda kalmıştır. Ayrışma sonrasında kağanlıkların hâkimiyet sahası batıda Seyhun (Seyhun/Sırderya) havzasından doğuda Tibet sınırlarına kadar uzanmış, bu geniş coğrafya idari yeknesaklık ve askerî koordinasyon açısından ciddi maliyetler doğurmuştur. Uç bölgelerde yerel beylerin özerkliği artmış, merkezî otoritenin vergi ve asker celbi mekanizmaları zayıflamıştır.

İpek Yolu üzerindeki ticari rekabet ve diplomatik baskılar, iç siyasette hizipleri besleyerek kağan değişimlerinde istikrarsızlığa yol açmıştır. Hanedan içi rekabet, tigin ve şadlar arasındaki güç mücadeleleriyle pekişmiş, törenin (il tutma nizamının) uygulanmasında kopuşlar görülmüştür.

Komşu güçlerin (özellikle Çin sarayının) evlilik, hediyeler ve vasallık üzerinden yürüttüğü böl-yönet siyasetleri, boylar arası ittifakları çözmüş ve diplomatik dengeyi Türkler aleyhine çevirmiştir. Doğu kanatta art arda yaşanan kuraklıklar ve hayvan kırımları, göçebe ekonomiyi daraltarak askerî sefer kabiliyetini geriletmiştir.

630'larda Doğu Türk Kağanlığı'nın Tang

orduları karşısında dağılması ve Batı kanatta ardışık yenilgiler, siyasî çözülmeyi hızlandırmıştır. Böylece Bumin Kağan'ın kurduğu yüksek merkezleşme idealinden uzaklaşarak, boylar Çin'e yeniden tâbi bir statüye sürüklenmiştir.

Bumin Kağan sonrası dönemde iki kanatlı yapı, geniş coğrafyanın idaresi, iç bölünmeler ve dış baskılar altında kırılma başlamıştır. Bu bileşik faktörler, 630'lu yıllarda Türk devletinin çöküşüne ve boyların Çin'e bağlılık altına girmesine giden süreci belirleyici biçimde şekillendirmiştir.

Türk boylarının yaklaşık yarım yüzyıl boyunca Çinlilerin boyunduruğu altında kalması, bozkırın siyasal-toplumsal dokusunda derin kırılmalar yaratan bir esaret dönemidir.

Bu durum Türk milletinin karakterine uygun olmayıp, şartları ikinci bir bağımsızlık savaşını mümkün ve hatta zorunlu kılmış; bu mücadeleyi sevk ve idare edecek liderleri de tabii seyri içinde ortaya çıkarmıştır.

O dönemde Çin devleti içinde önemli değişimler yaşanmış, ürünler azalmış, halk açlık çekmiş ve bu tablo güç dengelerini Türk boylarının lehine çevirmiştir.

Kül Tegin (Köl Tigin) Anıtı'nda ifade edilen "Türk halkları yok olmasın, kendi başına bir millet olsun" düşüncesinin ideolojik çekirdeği, Kutluk (İlteriş) Kağan önderliğinde dağıntık boyların yeniden örgütlenmesine meşru bir hedef ve müşterek bir ülkü sağlamıştır.

İlk aşamada sınır hattındaki küçük birliklerle başlayan seferler, içerdeki hizipleri tasfiye ederek askerî-manevra üstünlüğünü pekiştirmiş; Tang yönetiminin ikmal ve seferberlik kapasitesindeki kırılmalar sistematik akınlara derinleştirilmiştir. Stratejik geçitlerin tutulması, hızlı vur-kaç taktikleri ve kabileler arası ittifakların yeniden tesisi, ordunun hareket yarıçapını genişletmiş ve komuta-kontrol ağlarını işler kılmıştır.

Diplomatik düzlemde haraç/evlilik hatlarının kesilmesi ve vergi yollarının denetimi, merkezî otoritenin yeniden kurulmasına iktisadî bir dayanak sağlamıştır. Töre ve "il" kavramlarının açıkça vurgulandığı sefer nutukları, meşruiyet üretimini desteklemiş; sancağın ve damganın

birleştirici sembolizmi, boylar arası sadakat ilişkilerini kurumsallaştırmıştır.

Nihayetinde art arda elde edilen başarılar, Çin kuvvetlerini belirleyici muharebelerde geri çekilmeye zorlamış ve siyasî inisiyatifi bozkıra taşımıştır. Böylece, 682 yılında Türk boyları kendi ikinci devletlerini yeniden kurmuş, kağanlık teşkilatıyla birlikte idari ve askeri hiyerarşi tekrar ihya edilmiştir.

Türk boylarının yarım yüzyıllık tâbiyet dönemi, şartların olgunlaşması ve liderliğin teşekkülüyle ikinci bağımsızlık savaşına dönüşmüş ve neticede Türk ilinin ihyasıyla tamamlanmıştır. Sonuç olarak, 682 restorasyonu hem bağımsızlık iradesinin tarihsel teyidi hem de Türk devlet geleneğinin sürekliliğini teminat altına alan kurucu bir dönüm noktasıdır.

Kutluk Kağan ve Bilge Tonyukuk, Türk devlet geleneğinde yeniden kuruluş ve yükseliş hamlesinin kurucu iki direğidir. Onların döneminde Türk devletinin gücü arttı ve çok boyutlu bir gelişim çizgisine girdi.

Bilge Tonyukuk'un stratejik aklı ve Kutluk Kağan'ın icrai liderliğiyle, düşmanlarına karşı zamanında darbeler indirildi; boyun eğmeyen unsurlar diz çöktürüldü ve il'e itaati temin edildi. Bozkırın düğüm noktalarını tutan seferler, hareketli süvari birliklerinin hız-istihbarat üstünlüğüyle icra edildi; sınır hatlarında keşif ve ikmal düzenekleri yeniden kuruldu.

İçeride töreye dönüş, vergi ve asker celbinin disipline edilmesiyle birlikte, dağıntık boylar müşterek bir otorite altında toplandı; damga ve sancak etrafında sadakat hiyerarşisi güçlendirildi. Diplomatik sahada, komşu güçlerin "böl-yönet" teşebbüsleri akıllı ittifaklar ve ticaret yollarının denetimiyle boşa çıkarıldı; bu sayede siyasî inisiyatif bozkıra taşındı.

İdeolojik düzlemde "il tutma" söylemi, kağan-halk sözleşmesini yeniden tesis ederek meşruiyet üretimini kalıcılaştırdı; kamusal öğüt ve hesap verme üslubu yönetim ahlakını tahkim etti. Askerî başarılar, idari yeniden yapılanmayla birleşince, devletin sınırları yalnızca genişlemedi; aynı zamanda kurumsal kapasitesini de derinleştirdi. Kısacası, Kutluk Kağan ve Bilge Tonyukuk'un

müşterek performansı, Türk devletinin gücünü artıran ve onu kalıcı bir nizam içine yerleştiren tarihi bir yoğunlaşma momentidir.

Bu ikilinin döneminde atılan stratejik adımlar, Türk ilinin ikinci kuruluşunu pekiştirmiş, “itaat-töre-il” üçlemesi etrafında devletin askeri, siyasi ve ideolojik temellerini sağlamlaştırmıştır.

Kül Tegin ve Bilge Kağan, II. Türk Kağanlığı'nın siyasal sürekliliğini ve yeniden yapılanma kapasitesini temsil eden iki kurucu figürdür. Kutluk (İlteriş) Kağan M.S. 691 yılında vefat ettiğinde, çocukları Kül Tegin ile Bilge Kağan henüz küçüktü; bu yüzden derhal tahta çıkamamışlardır.

Kutluk Kağan'ın yerine akrabası Moçko (Kapgan) geçmiştir; bu dönemde Türk devleti askerî seferler, vergi ve denetim ağlarının sıklaştırılması ve bozkır geçitlerinin kontrolü sayesinde önceki evreye kıyasla daha da güçlenmiştir. Genç prenslerin yaşı, iktidarlaşmanın tedricî bir “vesayet, ortak yönetim ve meşru hükümranlık” çizgisinde ilerlemesine yol açmış; bu süreç, Kapgan'ın sert merkezileştirme siyasetleriyle birlikte geniş sahada düzenin korunmasını amaçlamıştır.

Bilge Tonyukuk'un rolü hakkında kaynaklarda dönem dönem itibar dalgalanmalarına işaret eden yorumlar bulunsa da, stratejik istihbarat, sefer planlama ve töre merkezli meşruiyet söyleminin inşasında onun aklının belirleyici ağırlığı devam etmiştir.

Kapgan devrinin başarıları, bozkırın kuzey-orta koridorunda siyasî inisiyatifi Türkler lehine çevirirken; artan merkezî baskı ve uç boylardaki huzursuzluklar, ilerleyen yıllarda iktidar mimarisinin yeniden düzenlenmesini zorunlu kılmıştır.

Nitekim Kül Tegin'in askerî nüfuzu ve Bilge Kağan'ın idare yeteneği, “il tutma” ideali etrafında yeni bir denge kurarak kağanlığın kurumsal kapasitesini kalıcılaştırmıştır. Bu bağlamda Kül Tegin ve Bilge Kağan, yalnızca hanedanın devamı değil, aynı zamanda kriz yönetimi ve reform kabiliyetiyle devlet aklının sürekliliğini temin eden birer mihenk taşıdır. Kül Tegin ve Bilge Kağan, vesayet sonrası olgunlaşan müşterek otoriteleriyle kağanlığın gücünü konsolide etmişlerdir. Kutluk

sonrası Kapgan devrinde güçlenen devlet, Kül Tegin ve Bilge Kağan'ın yükselişiyle istikrar ve meşruiyeti yeniden üretmiş; Tonyukuk'un stratejik katkılarıyla da ilke ve töre temelli yönetim anlayışını kurumsal bir çerçeveye kavuşturmuştur.

Kapgan Kağan, 716 yılında beklenmedik bir saldırıyla öldürülmüş ve başı Çin'in merkezine götürülmüştür.

Eski geleneğe göre tahta Kül Tegin'in oturması gerekirken, Kül Tegin bunu yapmamış; hakanlığı Bilge Kağan 'a bırakmıştır. Bilge Kağan, diğer kağanlara kıyasla halka yakın ve bilgili bir lider olarak, sıkıntı dönemlerinde boyların ve yerleşimlerin düzenine dönmesini sağlayarak toplumsal huzuru yeniden tesis etmiştir. Bu tercih, hanedan içi rekabet yerine devletin bekasını önceleyen bir meşruiyet kurgusu üretmiş; Kül Tegin'in askerî otoritesi ile Bilge Kağan'ın siyasal aklı arasında işbölümüne dayalı bir yönetim modeli ortaya çıkmıştır.

İlk icraatlarda vergi ve asker celbinin rasyonelleştirilmesi, sınır hatlarının güvenliğinin artırılması ve kışlak-yaylak düzeninin disipline edilmesi öne çıkmış; sefer stratejileri, bozkırın düğüm noktalarını tutarak diplomasi ve ticaret yollarını denetim altına almıştır.

Bilge Tonyukuk'un stratejik danışmanlığı, “töre” merkezli yönetim anlayışını pekiştirmiş; kamusal öğüt ve hesap verme üslubu, kağan-halk sözleşmesini yeniden canlandırmıştır. İdari kadroların yeknesaklaştırılması ve boylar arası itaat zincirlerinin kuvvetlendirilmesi, dağınık güçlerin “il” içinde toplanmasını kolaylaştırmış; ideolojik düzlemde “il tutma” söylemi, iç dayanışmayı ve dış caydırıcılığı artırmıştır. Bu süreçte isyan ve başkaldırı odakları hedeflenerek süratli darbelerle etkisizleştirilmiş; ikmal, keşif ve harekât ağları yeniden işler kılınmıştır. Neticede, Bilge Kağan'ın şefkatle yoğrulmuş fakat disiplinli idaresi, hem iç düzeni sağlamış hem de kağanlığın dış politikada inisiyatif alabilen bir aktör haline gelmesini temin etmiştir. Kısacası, 716'daki Kapgan hadisesi sonrasında yaşanan bu taht düzenlemesi, Türk devletini sarsıntıdan çıkarıp kurumsal bir dengeye kavuşturmuştur.

Bilge Kağan'ın döneminde izlenen akılcı ve halk odaklı siyaset, Türk devletinin gücünü artırmış; Kül Tigin'in askerî kudreti ve Tonyukuk'un stratejik rehberliğiyle birlikte, ikinci kuruluşun istikrarını kalıcılaştırmıştır.

Kül Tigin'in 731 yılında vefatının ardından, onun hatırasını ebedileştirmek üzere Koşo-Tsaydam'da bir anıt dikilmiştir. Bu hadise, Kül Tigin'in yokluğunun Bilge Kağan üzerinde bıraktığı derin etkiyi görünür kılar; nitekim kağan, kardeşinin hâtırasını yalnız bir matem nesnesi olarak değil, devlet aklının kurucu hafızası olarak kayda geçirmeyi amaçlamıştır.

Anıtın yüzeyine, Bilge Kağan'ın hitabı ve anlatısı ekseninde, Yolluğ Tigin'in editörlüğü ile Kül Tigin'in hayatı ve Türk Kağanlığı'nın siyasal-düşünsel dünyası hakkında kapsamlı bilgiler işlenmiştir. Metin, 732'de tamamlanan yazıt düzeninde, Orhon vadisinin siyasal coğrafyasını arka plana alarak fetihler, diplomasi, töre ve "il tutma" ideali etrafında bir meşruiyet kurgusu kurar; kağan-boylar-halk ilişkisini hesap verme ve öğüt üslubuyla yapılandırır. Epigrafik kompozisyon giriş-anlatı-öğüt bölümlerini izler; olay örgüsü kronolojik bir sıralamayla sefer güzergâhlarını, iç düzenlemeleri ve komşu güçlerle münasebetleri kayda geçirir.

Âbide, Eski Türk (Göktürk) runik yazısının olgun örneklerini sunarken, doğu yüzündeki Çince metinle birlikte karşılaştırmalı tarih okumasına imkân veren çift dilli bir tanıklık değeri taşır.

Yolluğ Tigin'in yazıcı/editör rolü, dil verisi bakımından söz dizimi, kelime hazinesi ve hitabet düzeni, erken Türkçenin standartlaşmış bir formunu gösterir.

Anıt kompleksi, ritüel ve mimari unsurlarıyla (kurgan düzeni, taş dizi ve yol) devlet ideolojisinin mekânsal temsiline sahne olur; böylece metin ile mimarî birbirini tamamlayan birer politik iletişim aracına dönüşür. Kül Tigin'in 731'deki vefatının ardından anıtın dikilmesi, hem bir yas eylemi hem de Türk devlet geleneğinin kurucu ilkelerini geleceğe devreden bir hafıza siyaseti olarak okunmalıdır.

Kül Tigin Anıtı, Bilge Kağan'ın hitabesi ve

Yolluğ Tigin'in titiz yazımıyla, Türk Kağanlığı'nın tarihini, dilini ve yönetim ideallerini ilmî zeminde muhafaza eden eşsiz bir birincil kaynak hüviyeti taşır. Bilge Kağan, II. Türk Kağanlığı'nın kurucu aklını ve yönetim geleneğini simgeleyen başat figürlerden biridir.

Çok geçmeden, 734 yılında Bilge Kağan da dünyadan ayrıldı. Bu andan sonra Türk Kağanlığı tedricen zayıflamış, güç dengesi bozkırda Uygurlar lehine dönmüştür. İçeride hanedan içi rekabet ve uç boylarda artan özerklik merkezî otoriteyi aşındırırken, dışarıda Tang diplomasisinin "böl-yönet" siyaseti ve ticaret yolları üzerindeki basıncı, ittifakları kırılğanlaştırmıştır.

742 sonrasında Basmıllar-Karluklar-Uygurlar ittifakı şekillenmiş; 744'te Uygur lider Kutlug Bilge Ötüken'i ele geçirerek son Göktürk kağanı Özmiş Kağan'ı başını vurdurmak suretiyle bertaraf etmiştir.

Böylece siyasî ve askerî inisiyatif Orhon havzasında Uygur Kağanlığı'na geçmiş, bozkırın stratejik geçitleri ve vergi hatları yeni bir güç mimarisi altında yeniden düzenlenmiştir. İdeolojik planda da töre-meşruiyet söyleminin taşıyıcısı değişmiş; Türk adının siyasî mülkiyeti Uygur hanedan anlatısıyla rekabet eden yeni bir dil ve hukuk zeminine devrolmuştur.

Bilge Kağan'ın şahsında tecessüm eden kurucu nizam, onun ölümünü izleyen çözülme dalgasıyla birlikte yerini Uygur hâkimiyetine bırakmıştır. 744-745 kırılması, iki asra yaklaşan Göktürk siyasal tecrübesinin kapanışı ve Uygur Kağanlığı'nın kuruluşu olarak tarihe geçmiş; Türk devlet geleneğinin sürekliliği farklı bir hanedanî biçim altında yeniden üretilmiştir.

"Türk beyleri ve halkı, bunu iştin. Duygularım neyse, onları sonsuza dek taşa kazdırdım. Onları görün, anlayın." sözleri, Bilge Kağan'ın hitabesinin özünü teşkil eder ve bu sözler, Türk boylarının sonraki kuşaklarına açıkça yöneltmiş bir sesleniştir.

Sonuç

Âbideler, yalnızca hatıra taşı değil, devlet ideolojisi, siyasal tecrübe ve toplumsal değerleri birincil derecede belgeleyen metinlerdir.

Kök-Türk geleneği içindeki bu yazıtlar, hitabe düzeni (giriş–anlatı–öğüt) ve meşruiyet söylemiyle, kağan–boylar–halk ilişkisini normatif bir çerçeveye kavuşturur.

Günümüzde, runik harfli Eski Türkçe metinlerin transliterasyonu ve çevirisi; okuma varyantları, toponim/unvan çözümlenmeleri ve bağlamsal kronoloji gibi konular nedeniyle her alanda uzmanlık gerektiren bir aşamada araştırma ve incelemelere devamı gerektirmektedir.

Bu yüzden âbidelerle ilgili; ediyonlu, dizinli, karşılaştırmalı ve notlandırılmış eleştirel metinler; söz varlığı, morfoetimolojik, morfoloji ve söz dizimi gibi onunla ilgili sınırları açığa çıkaracak ve metni daha görünür kılacak çalışmalara ihtiyaç var.

Âbidelerde kavimlerin bir anda değil çok katmanlı tarihî süreçler içinde milletleştiği gerçeğiyle uyumlu biçimde, Türk siyasal geleneği de Bumin’le başlayan kuruluş, 630’larda yaşanan çözümlüş ve 682’de Kutluk (İlteriş)–Bilge Tonyukuk önderliğinde gerçekleşen ikinci kuruluş halkaları üzerinden süreklilik kazanmış; Kapgan devrinin sarsıntılarına rağmen Kül Tegin–Bilge Kağan ortaklığında kurumsal olgunluğa erişmiştir.

Kül Tegin, Bilge Kağan ve Tonyukuk yazıtları; töre, il ve kut merkezli meşruiyet anlayışını, kağan–boylar–halk sözleşmesini ve bozkırın stratejik aklını birinci elden belgeleyen kurucu metinlerdir; B

Bilge Kağan’ın “bunu sonsuza dek taşta kazdırdım” hitabı bu hafızayı gelecek kuşaklara emanet eder. Âbidelerin epigrafik-filolojik titizlikle çözümlenmesi, eleştirel edisyon ve nitelikli Türkçe aktarımlarla açık erişime kazandırılması, hem bilim dünyası hem de toplumsal hafıza için ertelenemez bir görevdir.

Türk Kağanlığı tecrübesi ve onu kayıtlayan bengü taşlar, Türk milletinin devlet geleneğini, dili ve kimliğini tarih sahnesinde kalıcı kılan vazgeçilmez birer kaynak olduğunu bir kez daha teyit eder.

Orhun Âbideleri yalnızca birer hatıra taşı değil; Türk devlet aklını, meşruiyet ilkelerini (töre–il–kut), kağan–halk sözleşmesini ve VIII. yüzyıl bozkır siyasetinin stratejik mantığını birinci elden

kayda geçiren kurucu metinlerdir.

Bumin’le başlayan kuruluş, 630’lardaki çözümlüş ve 682’de Kutluk (İlteriş) Kağan–Bilge Tonyukuk önderliğindeki ihya; ardından Kapgan devri ve Kül Tegin–Bilge Kağan döneminde kurumsal olgunluk, kronolojik bir süreklilik olarak yazıtlarda giriş–anlatı–öğüt düzeniyle örülür. Kül Tegin (732) ve Bilge Kağan (735) yazıtlarıyla Tonyukuk yazıtı (716–719), Eski Türk runik yazısının olgun dilini, standartlaşmış söz dizimini ve ritüel-mimarî bileşenleri (yol, taş dizi, kurgan) eşliğinde “taşta yazılmış devlet hafızası”nı görünür kılar; Çince paralel kayıtlar ise bağımsız Türk perspektifini karşılaştırmalı olarak doğrular.

Bu külliyat, Türk kimliğinin ve devlet geleneğinin sürekliliğini belgeleyen benzersiz bir veri tabanı sunarken, eleştirel edisyon, dizin, filolojik çözümlenme ve nitelikli çeviri çalışmalarıyla açık erişime kazandırılmayı bekleyen yaşayan bir bilim alanıdır.

Bilge Kağan’ın “sonsuzluğa kazıma” iradesi, bugün hem akademi hem toplum için ortak bir ödevin—bu yazılı mirası titizlikle koruma, anlama ve aktarma ödevinin—temel dayanağıdır.

Netice itibarıyla Orhun Âbideleri, Türk devlet geleneğinin düşünsel omurgasını ve meşruiyet ilkelerini (töre–il–kut) “giriş–anlatı–öğüt” düzeninde sistemleştirerek taşta nakşeden birincil kaynak bütünlüğüdür. Bumin’le beliren kuruluş ideali, 630’lardaki çözümlüş ve 682’de Kutluk (İlteriş) Kağan–Bilge Tonyukuk önderliğinde gerçekleşen ihya; Kül Tegin ve Bilge Kağan dönemlerinde kurumsal olgunluğa kavuşan bir süreklilik zinciri olarak metinlerde berraklaşır. Tonyukuk, Kül Tegin (732) ve Bilge Kağan (735) yazıtları; Eski Türk (runik) yazısının olgun ve standartlaşmış kullanımını sergilerken, söz dizimi–söz varlığı–hitabet üçlüsüyle kamusal hesap verme bilincini kurar. Ritüel-mimarî bileşenler (yol, taş dizi, kurgan) metni mekâna bağlayarak ideolojiyi görünür kılar; bazı yüzeylerdeki Çince paralel kayıtlar ise bağımsız Türk perspektifini karşılaştırmalı tarihsel denetime açar. Bu külliyat, yalnızca bir “hatıra taşı” değil, bozkır siyaset aklının, toplumsal sözleşmenin ve dilin en erken yazılı laboratuvarıdır.

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA GAZETECİLİK EĞİTİMİ VE MEDYA SEKTÖRÜNÜN DÖNÜŞÜMÜ

Mehmet GARİP SİPER

Giriş

Gazetecilik, toplumsal yaşamın en önemli iletişim ve denetim mekanizmalarından biri olarak, sürekli eğitime ve dönüşüme ihtiyaç duyan dinamik bir meslek alanıdır. Bu mesleğe yönelik temel bakış açısı, hızlı değişen iletişim teknolojileri ve küresel ölçekte farklılaşan medya pratikleri nedeniyle gazetecilerin yalnızca klasik yöntemlerle değil, güncel bilgi, teknik ve etik standartlarla donatılmış biçimde yetiştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Uygur dünyada medya, yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü kuvvet olarak nitelendirilmektedir ve bu konumu, gazetecilik eğitiminin niteliğini doğrudan toplumsal işleyişle bağlantılı hâle getirmektedir. Özellikle dijitalleşme, sosyal medya platformlarının yükselişi ve yapay zekâ destekli içerik üretimi, mesleğin geleneksel kalıplarını dönüştürmekte; bu durum gazetecilerin hem ulusal hem de uluslararası ölçekte daha esnek, çok disiplinli ve sürekli öğrenmeye açık olmalarını zorunlu kılmaktadır. Eğitim kurumları bu gerekliliklere yanıt vermek üzere programlarını yenilemekte, müfredatlarına dijital okuryazarlık, veri gazeteciliği ve etik tartışmalar gibi yeni içerikler eklemektedir. Aynı zamanda medya sektöründeki hızlı dönüşüm, yalnızca gazetecilerin mesleki becerilerini değil, aynı zamanda demokratik toplumlarda şeffaflık, hesap verebilirlik ve kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi ilkelerini de doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle gazetecilik, çağdaş dünyada sürekli eğitime ve dönüşüme duyulan ihtiyaçla özdeşleşmiş bir alan olarak değerlendirilmektedir.

Basın, yayın ve gazetecilik sektörü, eğitim, sanayi, ticaret ve siyasetle iç içe olan geniş kapsamlı bir alandır. Gazetecilik, sürekli eğitime ve dönüşüme ihtiyaç duyulan bir meslek olarak, hem geleneksel hem de dijital boyutlarıyla toplumsal hayatın merkezinde yer almaktadır. Uygur dünyada medya, yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü kuvvet olarak nitelendirilmekte ve bu konum,

medyanın toplumsal denetim ve yönlendirme gücünü ortaya koymaktadır. Medya yalnızca haber aktarmakla kalmayıp, kamuoyunu şekillendiren ve bireylerin algısını yönlendiren bir araçtır. Gazete, dergi, televizyon ve radyo gibi geleneksel medya organlarının yanı sıra, YouTube, Twitter, Facebook, Instagram, TikTok, WhatsApp ve Telegram gibi dijital platformlar günümüzde medya yapısının temel taşlarını oluşturmakta; görsel ve yazılı içerik üretimiyle dünya gündemini belirleme potansiyeline sahip olmaktadır. Bu çeşitlilik, medya sektörünün sorumluluğunu artırmakta ve toplumsal etkisini daha da güçlendirmektedir. Özellikle dijitalleşmenin hız kazandığı çağımızda medya, hem bireylerin hem de toplumların algısını doğrudan etkilemekte, bu yönüyle demokratik bir toplumun işleyişinde kritik bir rol üstlenmektedir. Dolayısıyla, gazetecilik ve medya sektörü, sürekli eğitim ve dönüşüm ihtiyacıyla, demokratik düzenin sürdürülebilirliği açısından vazgeçilmez bir alan olarak değerlendirilmektedir.

Medya, modern toplumların iletişim, bilgi akışı ve kamuoyu oluşumunda en stratejik alanlardan biridir. Medya, küresel çapta uluslararası haber üretiminde lider olan ülkeler tarafından dünya gündemini belirlemede öncü bir rol üstlenmektedir. Bu konum, medyanın yalnızca ulusal sınırlar içinde değil, küresel ölçekte

de politika, ekonomi ve kültür üzerinde etkili olmasını sağlamaktadır. Medyanın bu gücü, onu hem bir fırsat hem de bir sorumluluk alanı haline getirir; bu nedenle gazetecilik mesleği yüksek düzeyde eğitilmiş, etik değerlere bağlı ve sürekli öğrenme süreci içinde olan bireyler tarafından yürütülmelidir. Özellikle gazetecilik, yalnızca teorik bilgiyle değil, aynı zamanda usta-çırak ilişkisine dayanan pratik deneyimlerle de şekillenen bir meslektir. Bu bağlamda eğitim kurumlarının rolü, gazetecilere çağın gereksinimlerine uygun beceriler kazandırmak, dijitalleşen dünyada yeni medya dinamiklerini kavratmak ve onları sorumlu birer kamu aktörü olarak yetiştirmektir. Dolayısıyla medya, yalnızca haber ileten değil, aynı zamanda toplumun geleceğini yönlendiren bir güç olarak ele alınmalı; bu gücün sağlıklı işlemesi için nitelikli eğitim ve mesleki disiplin temel şart olarak görülmelidir.

Gazetecilik eğitimi, medya sektörünün kalitesini ve güvenilirliğini belirleyen temel unsurlardan biridir. Nitelikli gazeteciler, toplumun doğru bilgiye erişimini sağlar ve medyanın dördüncü kuvvet rolünü güçlendirir. Gazetecilik eğitimi, teorik bilgi ile pratik becerilerin dengeli bir şekilde sunulmasını gerektirir. Ancak, Türkiye’de ve dünyada bu eğitim, çeşitli zorluklarla karşı karşıyadır. İstihdam sorunları ve eğitim kurumlarının altyapı eksiklikleri, sektörün gelişimini sınırlamaktadır. Bu nedenle, gazetecilik eğitiminin önemi, hem medya sektörünün hem de toplumun geleceği açısından kritik bir konudur.

Teknolojik gelişmeler, medya sektörünü ve gazetecilik eğitimini köklü bir şekilde dönüştürmüştür. Dijital medya platformlarının yükselişi, gazetecilik eğitiminin müfredatını yeniden şekillendirmiştir. Artık gazeteciler, sadece haber yazımı değil, aynı zamanda multimedya içeriği üretimi, veri analizi ve sosyal medya yönetimi gibi becerilere de sahip olmalıdır. Bu durum, eğitim kurumlarının teknolojiye uyum sağlamasını zorunlu kılar. Ancak, teknolojik altyapı eksiklikleri ve müfredatın güncellenmesindeki gecikmeler, bu süreci zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla, teknolojinin medya eğitimine etkisi, sektörün geleceği için

belirleyici bir faktördür.

Küreselleşme, medya sektörünü derinden etkileyen bir süreçtir. Ulusal sınırları aşan bilgi akışı, medya kuruluşlarının hem fırsatlarını hem de sorumluluklarını artırmıştır. Küreselleşme, yerel medya kuruluşlarının uluslararası platformlarla rekabet etmesini gerektirirken, aynı zamanda kültürel çeşitliliği tehdit edebilir. Örneğin, küresel medya devlerinin hakimiyeti, yerel içerik üretimini gölgede bırakabilir. Bu bağlamda, küreselleşmenin medya üzerindeki rolü, hem fırsatlar hem de zorluklar sunar. Medya eğitimi, bu dinamiklere uyum sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

Türkiye’de medya sektörü, özellikle 1980’lerden itibaren hızlı bir dönüşüm geçirmiştir. Turgut Özal döneminde başlayan medyalaşma süreci, özel televizyon ve radyo kanallarının açılmasıyla ivme kazanmıştır. Türk dizilerinin küresel çapta popülerleşmesi, Türk kültürünün uluslararası alanda tanıtımına katkı sağlamıştır. Ancak, sektörün büyümesi, beraberinde sahiplik yapısı ve bağımsızlık gibi sorunları da getirmiştir. Bu nedenle, Türkiye’de medya sektörünün gelişimi, hem başarıları hem de eksiklikleriyle ele alınmalıdır.

Türkiye’de gazetecilik eğitimi, istihdam sorunları, nitelikli akademisyen eksikliği ve pratik eğitim yetersizliği gibi sorunlarla karşı karşıyadır. Çok sayıda iletişim fakültesinin açılması, mezun sayısını artırmış, ancak sektörel istihdam kapasitesini aşmıştır. Bu durum, mezunların farklı sektörlerle yönelmesine neden olmaktadır. Ayrıca, eğitim müfredatlarının teorik ağırlıklı olması, öğrencilerin mesleki beceriler kazanmasını zorlaştırmaktadır. Gazetecilik eğitimindeki bu sorunlar, sektörün geleceğini doğrudan etkiler.

Medya sektörünün bağımsızlığı, gazeteciliğin temel ilkelerinden biridir. Ancak, Türkiye’de medya kuruluşlarının büyük holdingler tarafından kontrol edilmesi, bu bağımsızlığı tehdit etmektedir. Siyasi müdahaleler ve ekonomik baskılar, haber üretim sürecini etkileyebilir. Bu durum, medyanın dördüncü kuvvet rolünü zayıflatır. Bağımsız bir medya sektörü, demokratik bir toplumun vazgeçilmez unsurlarından biridir. Dolayısıyla, medya sektörünün bağımsızlık sorunu, acil çözüm

gerektiren bir konudur.

Medya eğitiminin geleceği, teknolojik yeniliklere ve toplumsal ihtiyaçlara uyum sağlama kapasitesine bağlıdır. Dijitalleşme, yapay zeka ve veri gazeteciliği gibi yeni alanlar, eğitim müfredatlarının yeniden tasarlanmasını gerektirir. Ayrıca, medya eğitiminde etik değerlerin vurgulanması, sektörün güvenilirliğini artırır. Türkiye, küresel medya sektöründe rekabet edebilmek için eğitimde yenilikçi yaklaşımlar benimsemelidir. Bu, medya eğitiminin gelecek perspektiflerini güçlendirecektir.

Gazetecilik eğitimi, modern anlamda 19. yüzyılın sonlarında ABD’de başlamıştır. 1893 yılında Pennsylvania Üniversitesi’nde başlatılan ilk eğitim, 1908’de Missouri Üniversitesi Gazetecilik Okulu’nun kurulmasıyla kurumsallaşmıştır. Bu gelişme, gazetecilik eğitiminin akademik bir disiplin olarak kabul edilmesini sağlamıştır. Columbia Üniversitesi’nin 1912’de Pulitzer Gazetecilik Okulu’nu açması, lisansüstü eğitimle sektörü desteklemiştir. Avrupa’da ise gazetecilik eğitimi, usta-çırak ilişkisiyle sınırlı kalmış ve ancak II. Dünya Savaşı sonrası müfredatlarda yer bulmuştur. Bu farklı yaklaşımlar, gazetecilik eğitiminin küresel çeşitliliğini ortaya koyar. Günümüzde, teknolojiyle birlikte gazetecilik eğitimi sürekli yenilenmektedir. Dolayısıyla, tarihsel gelişim, bugünkü eğitim yaklaşımlarını anlamak için temel bir çerçeve sunar.

ABD, gazetecilik eğitiminde küresel bir lider konumundadır. 1950’lerde yaklaşık 100 gazetecilik okuluna sahip olan ABD, günümüzde bu sayıyı iki katına çıkarmıştır. Bu okullar, haber üretiminde ABD’nin küresel hakimiyetini destekler. Chicago Okulu’nun 1920’lerde iletişimi toplumsal bir bilim dalı olarak geliştirmesi, akademik disiplinin temelini atmıştır. Teknolojik yenilikler, müfredatların dijital medya ve veri gazeteciliğine odaklanmasını sağlamıştır. Ancak, bu hızlı büyüme, mezunların istihdam sorunlarıyla karşılaşmasına neden olmuştur. ABD’nin gazetecilik eğitimindeki başarısı, Türkiye için bir model olabilir. Bu bağlamda, ABD’nin öncülüğü, eğitimde kalite ve yenilikçilik açısından ilham vericidir.

Avrupa’da gazetecilik eğitimi, ABD’ye kıyasla daha geç başlamıştır. Mesleğin usta-çırak ilişkisiyle öğrenilmesi gerektiği görüşü, akademik eğitimi geciktirmiştir. II. Dünya Savaşı sonrası, gazetecilik uygulamaları müfredatlarda yer almaya başlamıştır. Avrupa’da eğitim, daha çok siyasal ve sosyal bilimler bağlamında araştırma odaklı gelişmiştir. Bu durum, Avrupa’nın gazetecilik eğitiminde teorik bir ağırlık oluşturmuştur. Günümüzde, dijital medya ve küreselleşme, Avrupa’daki eğitim müfredatlarını dönüştürmektedir. Avrupa’nın bu geç başlangıcı, Türkiye’nin eğitim sistemini değerlendirirken dikkate alınmalıdır. Avrupa deneyimi, teorik ve pratik eğitimin dengelenmesi gerektiğini gösterir.

Türkiye’de gazetecilik eğitimi, Cumhuriyet’in ilk yıllarında başlamış, ancak kurumsal olarak 1950’de İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü ile şekillenmiştir. 1965’te Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu’nun açılması, iletişim eğitiminin yaygınlaşmasını sağlamıştır. 1970’lerde iletişim fakültelerinin temelleri atılmış, 1982 YÖK Yasası ile bu okullar standartlaştırılmıştır. 1992’de iletişim fakültelerine dönüşen bu kurumlar, sektörün büyümesine paralel olarak çoğalmıştır. Ancak, bu hızlı büyüme, kalite sorunlarını beraberinde getirmiştir. Türkiye’nin gazetecilik eğitimi tarihi, sektörel dönüşümle yakından ilişkilidir.

Türkiye’de iletişim fakülteleri, 1990’lardan itibaren hızla artmıştır. 2010 verilerine göre, 161 üniversitenin 49’unda iletişim eğitimi verilmektedir. Bu fakültelerin 22’si vakıf, 20’si devlet üniversitesidir. 53 fakültede 302 farklı program sunulmaktadır. Gazetecilik eğitimi ise 24 fakültede verilmektedir. Bu yaygınlaşma, iletişim eğitiminin popülerliğini gösterir, ancak istihdam sorunlarını da derinleştirir. Vakıf üniversitelerinin iletişim eğitimine ilgisi, sektörel talebin bir yansımasıdır. Ancak, bu hızlı büyüme, eğitim kalitesini ve mezunların iş bulma şansını olumsuz etkilemiştir. İletişim fakültelerinin yaygınlaşması, planlı bir eğitim politikası gerektirir.

Türkiye’de iletişim fakültelerinde 23 farklı bölüm bulunmaktadır. Gazetecilik, Radyo

ve Televizyon, Halkla İlişkiler, Reklamcılık, Yeni Medya ve Görsel İletişim Tasarımı gibi bölümler, sektörün çeşitliliğini yansıtır. Bu bölümler, öğrencilerin farklı medya alanlarında uzmanlaşmasını sağlar. Ancak, bu çeşitlilik, müfredatların standartlaştırılmasını zorlaştırır. Bazı bölümler, sektörel ihtiyaçlara yeterince yanıt veremez. Örneğin, yeni medya bölümleri, dijital platformlara yönelik eğitim sunarken, geleneksel gazetecilik bölümleri teorik ağırlıklı kalabilir. Bu çeşitlilik, eğitimde esneklik sağlasa da, kalite kontrolü gerektirir.

Gazetecilik mesleği, teknolojik ve toplumsal değişimlerle birlikte dönüşmektedir. Dijital medya, haber üretim ve dağıtım süreçlerini yeniden şekillendirmiştir. Geleneksel medya kuruluşlarının yerini, bağımsız dijital platformlar almaya başlamıştır. Bu dönüşüm, gazetecilik eğitimi de etkilemektedir. Örneğin, veri gazeteciliği ve multimedya üretimi, modern gazetecilik müfredatlarının vazgeçilmez unsurlarıdır. Ancak, mesleksizleşme eğilimi, sektörde kalite sorunlarına yol açmaktadır. Amatör içerik üreticilerinin artışı, profesyonel gazeteciliğin değerini tehdit eder. Bu dönüşümler, eğitimde yenilikçi yaklaşımlar gerektirir.

Gazetecilikte mesleksizleşme, sosyal medya ve vatandaş gazeteciliğinin yükselişiyle hızlanmıştır. Herkesin içerik üretebildiği bir ortamda, profesyonel gazeteciliğin sınırları belirsizleşmektedir. Bu durum, gazetecilik eğitiminin önemini artırır. Eğitim, öğrencilerin etik değerler, eleştirel düşünme ve doğruluk ilkeleriyle donanmasını sağlamalıdır. Ancak, Türkiye’de eğitim müfredatlarının bu yeni dinamiklere yeterince uyum sağlayamaması, mezunların rekabet gücünü düşürmektedir. Mesleksizleşme, gazetecilik eğitiminin daha fazla pratik ve etik odaklı olmasını gerektirir.

Türkiye’de gazetecilik eğitiminin en büyük sorunlarından biri, nitelikli akademisyen eksikliğidir. Çok sayıda iletişim fakültesinin açılması, akademisyen ihtiyacını artırmış, ancak bu talep karşılanamamıştır. Teorik eğitimi verebilecek yetkin hocaların azlığı, müfredatların kalitesini düşürmektedir. Ayrıca, akademisyenlerin

sektör deneyimi eksikliği, pratik eğitimin yetersiz kalmasına neden olur. Bu sorun, eğitim kurumlarının sektörel işbirlikleriyle aşılabılır. Nitelikli akademisyenler, gazetecilik eğitiminin temel taşıdır.

Gazetecilik eğitiminde pratik yetersizliği, mezunların sektöre hazır olmamasını sağlar. Teorik ağırlıklı müfredatlar, öğrencilerin haber yazımı, multimedya üretimi ve saha deneyimi gibi beceriler kazanmasını engeller. Staj programlarının yetersizliği, bu sorunu derinleştirir. Örneğin, bazı öğrenciler, staj süreçlerinde aktif görevler yerine pasif roller üstlenir. Pratik eğitimi güçlendirmek için, eğitim kurumlarının medya kuruluşlarıyla işbirliği yapması gerekir. Son sınıfın staja ayrılması veya haftalık ders-çalışma takvimi, bu sorunu çözebilir. Pratik yetersizliği, eğitim reformu gerektirir.

Türkiye’de iletişim fakültelerinden her yıl yaklaşık 100 bin mezun çıkmaktadır. Ancak, medya sektörü bu mezunları absorbe edebilecek kapasiteye sahip değildir. Mezunların çoğu, askerlik, polislik veya farklı sektörlerde iş aramak zorunda kalır. Bu durum, eğitimin sektörel ihtiyaçlarla uyumsuzluğunu gösterir. İstihdam sorununun çözümü, eğitim kontenjanlarının azaltılması ve sektörel talebe uygun müfredatlar geliştirilmesiyle mümkündür. Mezunların geleceği, eğitim ve sektör arasındaki uyumla şekillenir.

Türkiye’de medya kuruluşlarının büyük holdingler tarafından kontrol edilmesi, sektörün bağımsızlığını tehdit eder. Ticari ve sanayi odaklı holdinglerin medya sahipliği, haber üretiminde tarafsızlığı zorlaştırır. Bu durum, gazetecilik ilkelerinin uygulanmasını engeller. Bağımsız medya kuruluşlarının azlığı, sektörün güvenilirlik sorununu derinleştirir. Medya sahiplik yapısının çeşitlenmesi, sektörel bağımsızlığı güçlendirebilir. Sahiplik yapısı, medya sektörünün temel sorunlarından biridir.

Medya sektörüne yapılan siyasi müdahale, Türkiye’nin en önemli sorunlarından biridir. Politik baskılar, haber üretim ve dağıtım süreçlerini etkiler. Bu durum, medyanın dördüncü kuvvet rolünü zayıflatır. Özgürlük alanının darlığı,

gazetecilerin mesleki etik değerlere bağlılığını zorlaştırır. Siyasi müdahalelerin azaltılması, medya sektörünün bağımsızlığını güçlendirebilir. Bu sorun, demokratikleşme sürecinin bir parçası olarak ele alınmalıdır.

Medya sektöründeki süreksizlik, hem kuruluşların hem de yayınların istikrarını etkiler. Politik tercihler, medya kuruluşlarının sık sık el değiştirmesine veya yayın politikalarını değiştirmesine neden olur. Bu durum, sektörün güvenilirlik ve istikrar sorunlarını derinleştirir. Medya sektörünün apolitik bir alan olarak tanınması, süreksizlik sorununu çözebilir. Süreksizlik, medya sektörünün uzun vadeli gelişimini engeller.

Türkiye’de medya sektörü, özellikle sinema ve televizyon alanında küresel başarılar elde etmiştir. Türk dizileri, dünya çapında popülerleşerek Türk kültürünün tanıtımına katkı sağlamıştır. Bu başarı, medya sektörünün potansiyelini gösterir. İletişim fakültelerinin Radyo, TV ve Sinema bölümlerinin güçlendirilmesi, bu başarıyı sürdürülebilir kılabilir. Türk medyasının küresel başarıları, sektörel yatırımların önemini ortaya koyar.

Gazetecilik eğitiminde etik değerlerin vurgulanması, sektörün güvenilirliğini artırır. Doğruluk, tarafsızlık ve kamu yararı gibi ilkeler, gazetecilik mesleğinin temelini oluşturur. Ancak, mesleksizleşme ve ticari baskılar, bu etik değerleri tehdit eder. Eğitim müfredatlarında etik odaklı derslerin artırılması, öğrencilerin bu ilkelere bağlılığını güçlendirir. Etik değerler, gazetecilik eğitiminin vazgeçilmez unsurlarıdır.

Küreselleşme, radyo haberlerini içerik, biçim ve sunum açısından dönüştürmektedir. Ulusal radyolar, küresel haber akışına katılarak dinleyici kitlesini genişletir. Ancak, bu süreç, yerel kültürel değerlerin göllenmesine neden olabilir. Radyo haberlerinin küreselleşme etkisi, hem fırsatlar hem de sorunlar sunar. Eğitim müfredatları, bu dinamiklere uyum sağlayacak şekilde güncellenmelidir.

Veri gazeteciliği, modern medya eğitiminin yeni bir alan olarak öne çıkmaktadır. Veri analizi ve görselleştirme becerileri, gazetecilerin karmaşık bilgileri anlamlı hikayelere dönüştürmesini sağlar. Türkiye’de veri gazeteciliği eğitimi sınırlıdır. Eğitim

müfredatlarının bu alana odaklanması, mezunların rekabet gücünü artırır. Veri gazeteciliği, medya eğitiminin geleceğini şekillendirir.

Medya sektörü ve eğitim kurumları arasındaki işbirliği, eğitim kalitesini artırabilir. Örneğin, medya kuruluşlarının staj programları, öğrencilerin pratik beceriler kazanmasını sağlar. Üniversite-sektör işbirlikleri, müfredatların sektörel ihtiyaçlara uygun hale getirilmesine katkı sağlar. Bu işbirliği, medya eğitiminin etkisini güçlendirir.

Sonuç

Gazetecilik eğitimi, nitelikli akademisyen eksikliği, pratik yetersizliği ve istihdam sorunları gibi zorluklarla karşı karşıyadır. Bu sorunların çözümü, eğitim planlaması ve sektörel işbirliği gerektirir. Örneğin, staj programlarının güçlendirilmesi ve müfredatların güncellenmesi, mezunların sektöre hazır olmasını sağlar. Gazetecilik eğitimi, reformlarla güçlendirilmelidir.

Medya sektörünün bağımsızlığı, demokratik bir toplumun temel unsurlarından biridir. Holding sahipliği ve siyasi müdahaleler, bu bağımsızlığı tehdit eder. Medya sektörünün bağımsız bir alan olarak tanınması, güvenilir haber üretimini sağlar. Bağımsızlık, medya sektörünün geleceği için kritik bir öneme sahiptir.

Gazetecilik eğitiminde pratik beceriler ve etik değerlerin ön planda tutulması, mezunların mesleki başarılarını artırır. Teorik eğitim, pratik uygulamalarla desteklenmelidir. Etik eğitim, sektörün güvenilirliğini güçlendirir. Pratik ve etik odak, gazetecilik eğitiminin temelini oluşturur.

Türkiye, medya sektöründe küresel bir aktör olma potansiyeline sahiptir. İletişim fakültelerinin güçlendirilmesi ve yenilikçi müfredatlar, bu potansiyeli realize edebilir. Türk medyasının küresel başarıları, sektörel yatırımların önemini gösterir. Türkiye, küresel rekabette öne çıkmak için eğitimde reform yapmalıdır.

Medya sektörünün geleceği, teknolojik yeniliklere ve etik değerlere bağlıdır. Dijitalleşme ve veri gazeteciliği, sektörün yeni alanlarını öne çıkarır. Medya eğitimi, bu dinamiklere uyum sağlamalıdır. Sektörün geleceği, eğitim ve işbirliği ile şekillenir.

Küreselleşme, yerel medya kuruluşlarının uluslararası platformlarla rekabetini gerektirir. Ancak, kültürel değerlerin korunması önemlidir. Medya eğitimi, yerel ve küresel dinamikleri dengeleyecek şekilde düzenlenmelidir. Küreselleşme, medya sektörünün geleceğini belirleyen bir faktördür. Medya eğitimi, sektörle işbirliğiyle güçlenir. Staj programları ve sektörel projeler, öğrencilerin mesleki becerilerini geliştirir. Üniversite-sektör işbirliği, eğitim kalitesini artırır ve mezunların istihdam şansını yükseltir. İşbirliği, medya eğitiminin başarısını sağlar.

Medya, uygar dünyada yasama, yürütme ve yargının ardından “dördüncü kuvvet” olarak kamusal denetim ve yönlendirmede stratejik bir işlev üstlenir; bu nedenle gazetecilik, sürekli eğitime ve dönüşüme ihtiyaç duyan bir meslektir. Dijitalleşme, sosyal platformlar ve yapay zekâ temelli üretim pratikleri, haberin üretim-dağıtım zincirini kökten dönüştürerek gazetecilerin çok-disiplinli, veri okuryazarı, etik farkındalığı yüksek ve yaşam boyu öğrenmeye açık olmasını zorunlu kılar. Bu dönüşüm, medya kurumlarının toplumsal meşruiyetini doğrudan etkilerken, eğitim kurumlarının müfredatlarını dijital içerik üretimi, veri gazeteciliği ve etik yönetim ekseninde güncellemesini gerektirir.

Türkiye’de medya sektörü 1980’lerden bu yana hızla büyümüş; özel yayıncılık, dizi ihracatı ve görsel-işitsel endüstrilerde küresel görünürlük kazanılmıştır. Bununla birlikte, sahiplik yapısının yoğunlaşması, siyasal ve ekonomik baskılar, yayın çizgilerindeki süreksizlik ve bağımsızlık riskleri, dördüncü kuvvet işlevini zayıflatmaktadır. Gazetecilik eğitiminde ise nitelikli akademisyen açığı, pratik eksikliği, istihdam kapasitesini aşan mezun sayıları ve müfredatın güncellikte geride kalması temel darboğazlardır; mesleksizleşme eğilimi ve amatör içerik baskısı profesyonel standartların korunmasını daha da kritik hâle getirmektedir. Sektörün sürdürülebilirliği ve toplumsal güven için üç ayaklı bir reform gündemi öne çıkar: (i) Eğitimde dönüşüm: Usta-çırak modeliyle bütünleşik yoğun pratik, veri gazeteciliği ve multimedya üretimi, etik karar

verme ve doğrulama (fact-checking) modülleri; güçlü staj-kooperatif programları ve sektörle kurumsal işbirlikleri. (ii) Yönetişim ve bağımsızlık: Sahiplik çeşitliliğini artıran rekabetçi çerçeve, editoryal özerkliği güvenceleyen iç tüzükler ve şeffaflık standartları. (iii) Küresel rekabet ve kültürel denge: Yerel içerik üretimini teşvik eden fonlar, teknoloji altyapısı yatırımları, yeni medya yetkinlikleri ve kültürel çeşitliliği koruyan politikalar. Bu bütüncül yaklaşım, medyanın fırsat ve sorumluluklarını dengelerken, Türkiye’nin küresel medya ekosisteminde güvenilir ve etkili bir aktör olmasını destekleyecektir.

Medya sektörünün “dördüncü kuvvet” niteliği, onu yalnızca bilgi iletiminden ibaret olmayan; kamusal denetimi, demokratik meşruiyeti ve toplumsal yönelimi doğrudan etkileyen stratejik bir alana yerleştirmektedir. Dijitalleşme, veri temelli üretim ve küresel dolaşımın hızlandığı çağımızda gazetecilik, yüksek nitelikli eğitim, güçlü etik standartlar, doğrulama kültürü ve usta-çırak eksenli pratikle desteklenmedikçe sürdürülebilir bir güven tesis edemez. Türkiye özelinde sahiplik yoğunlaşması, siyasal-ekonomik baskılar, yayın süreksizliği ve istihdam dengesizlikleri; eğitimde ise akademik kapasite, uygulama eksikliği ve müfredat güncelliği gibi sorunlar bütüncül politikalar gerektirir. Bu nedenle sektör-üniversite işbirliğini kurumsallaştıran, editoryal bağımsızlığı ve şeffaflığı güvence altına alan, veri gazeteciliği ve yeni medya yetkinliklerini çekirdek müfredata yerleştiren, yerel içerik üretimini ve teknoloji altyapısını teşvik eden bir reform çerçevesi zorunludur. Böyle bir yol haritası, medyanın güç ve sorumluluk dengesini rasyonel biçimde kurarak hem Türkiye’nin küresel rekabetçiliğini hem de toplumun doğru, güvenilir ve çoğulcu bilgiye erişimini kalıcı biçimde güçlendirecektir.

Medya, demokrasinin dördüncü kuvveti olarak yalnızca haber iletmez; toplumu dönüştürür, geleceği şekillendirir.

Gazetecilik, yalnızca meslek değil; demokrasinin vicdanı ve toplumun hafızasıdır. Medya, bilginin gücünü sorumlulukla buluşturduğunda, toplum gerçek anlamda aydınlanır.

Giriş

Asi Nehri, Akdeniz'in doğusunda tarih ve coğrafyanın iç içe geçtiği eşsiz bir akarsu olarak varlığını hissettirir. Benim bakış açım göre, onun en dikkat çekici yanı coğrafi konumunun bir kader gibi şehirlere yön vermesidir. Lübnan'ın Bekaa Vadisi'nde doğan bu nehir, Suriye topraklarında kavisler çizerek ilerler ve nihayet Hatay'dan Akdeniz'e dökülür; toplam 556 kilometrelik uzunluğu boyunca üç ülkeyi birbirine bağlayan canlı bir hat gibidir. Coğrafyanın dikte ettiği bu yolculuk, dağların arasından süzülürken bazen hırçın, bazen dingin bir karakter kazanır. Humus'un kıvrımlarında başka kollarla birleşerek güçlenmesi, bana insan ilişkilerinin akışkanlığını hatırlatır. Türkiye sınırına ulaştığında Karasu ve Afrin gibi çaylarla buluşması ise, Asî'nin yalnız ilerlemeyen, etkileşimle zenginleşen bir doğaya sahip olduğunu gösterir. Antakya'da daralan vadi, Harbiye'nin çağlayanlarıyla birleşerek bir çeşit melodik coğrafya oluşturur; işte bu yüzden bu nehri yalnızca bir su yolu değil, aynı zamanda bir ezgi kaynağı gibi görüyorum. Asî Nehri'nin akışı, çevresini kuşatan Musa Dağı'ndan Samandağ'a uzanan coğrafyayla birlikte hem doğal bir sınır hem de kültürel bir sahne işlevi görür. Asî Nehri coğrafi konumuyla yalnızca fiziki bir akarsu değil, Antakya'nın ruhunu ve kimliğini şekillendiren bir damar niteliğindedir. Asî Nehri, Antakya'nın damarlarında akan bir yaşam kaynağıdır.

Bu nehir, hem halkın gelirine, geçimine yardımcı bir kaynak hem de insanların yaşam biçimine ilham veren bir yaşam kaynağıdır.. Asî'nin suları, yüzyıllar boyunca medeniyetleri beslerken, kıyılarında söylenen esintilerle ruhları yıkamıştır. Nehrin sesi, hayatın ritmini şekillendirir. Her bir akış, bir hikâyeyi taşır; aşk, ayrılık, umut ve direnç temaları nehirle bütünleşir. Antakya'nın çok kültürlü dokusu, bu esintilerde su gibi berrak bir şekilde yansır. Asî Nehri, melodik esintilerinde bir yatağıdır. Bu esintiler zihnimize müzikal bir ezgiye dönüşür ve bu esintiler nehrin akışıyla şekillenen bir kültürel miras oluşturur.

Esintilerle şekilenen hayat, Asî Nehri'nin kıyılarında bir yaşam anlatısıdır. Bu esintiler, nehirle insanın kadim ilişkisini seslendirir. Çiftçilerin tarlalarını sulayan su, yarattığı serin ve verdiği yaşam enerjisiyle bereket temasına ilham eder. Balıkçıların ağına takılan umutlar, esintilerin müzikalitesine sızar. ağa takılan dünyanın en lezetli kedi balığıyla yöre inasanlarına hem gelir hemde lezzet kaynağı olur. Nehir, bazen sakin bir dost, bazen de taşkın bir ne yapacağı bilinmez tehlikeli bir düşmana dönüşür. Asî Nehri'nin esintileriyle şekillenen bozlak, barak türküleride bu çelişkili ilişki kebdine has melodileriyle dile gelir. Nehrin kıyısında ruh haline giren birinin söylemiyle yankılanan her türkü, her nota, her esinti ve ezgi toplumun gönlünde bu çelişkiyi duyguyu yansıtır. Bu esintiyle hayat bulmuş şarkılar, türküler ve şiirler Asî'nin kıyılarında bir yaşam öyküsü oluşturur. Bu esintiler, bir halkın nehirle kurduğu bağı melodik bir dille anlatır.

Asî Nehri, Antakya'nın çok kültürlü kimliğini yansıtır. Bu nehir, Türk, Arap, Ermeni ve Yahudi kültürleri, nehrin kıyılarında birleştirir. Her bir kültür, kendi esintisiyle kendi azgilerini ve söylemlerini oluşturur ve kendi rengini katar. Sözlerdeki imgeler, bu kültürlerin ortak yaşamına işaret eder. Nehir, farklılıkları birleştiren bir akrabalık, dostluk ilişkisi kurar. Klarnet ve ud gibi enstrümanlar, bu çeşitliliği melodik bir ahenkle

sunar. Asi Nehri, Antakya'da üretilen çok kültürlü bir kültür mirasının kaynağıdır. Bu kültürler, bir arada yaşamının sanatsal yansımasıdır.

Nehrin sesi, halkın yaşam ritmini belirler. Bu halkın çalışkanlığına yansır ve halk Asi'nin asularından ilham alır. bazen nehrin sakin akışı, ninni gibi yumuşak melodilere dönüşür. Taşkın zamanlarda ise ezgiler, coşkulu ve dramatik bir tını kazanır. Şarkıların ritmi, nehrin temposuna uyum sağlar. Kıyıda söylenen her türkü, suyun hareketini taklit eder. Bestakârlar ve müzisyenler, nehrin sesini enstrümanlarına taşır. Nehrin sesi, halk şarkılarının ruhunu şekillendirir. Bu ezgiler, suyun melodik bir yankısıdır.

Asi'nin esintileri, doğayla insanın uyumunu yansıtır. Bu şarkılar, nehirle insanın dostluğunu kutlar. Çiftçilerin sulama zamanlarında söyledikleri ezgiler, bereketin şükürünü sunar. Çocukların nehirde oynarken mırıldandıkları melodiler, neşeyi paylaşır. Şarkılar, doğanın döngüsüne eşlik eder. Nehir, bu ezgilerin hem ilham kaynağı hem de sahnesidir. Her bir nota, doğayla insanın diyalogunu ifade eder. Asi'nin şarkıları, doğayla uyumun melodik bir ifadesidir. Bu ezgiler, bir ekolojik bilincin sanatsal yansımasıdır.

Asi Nehri'nin kıyılarında bir toplumsal bağ oluşturur. Bu Antakya'nın sosyal dokusunu güçlendirir. Düşünlerde, bayramlarda ve toplu sofralarda söylenen ezgiler, toplumu bir araya getirir. Nehir kıyısındaki buluşmalar, şarkıların yankılandığı anlara dönüşür. Her bir melodi, dayanışmayı pekiştirir. Bu nedenle söylenen türküler ve şarkılar, bu toplumu birleştiren bir kültürel çimentodur. Asi'nin esintileri, Asi'nin kıyılarında bir sosyal köprü oluşturur. Bu esintiler, Antakya'nın toplumsal ruhunu canlı tutar.

Asi Nehri'nin esintileriyle oluşan bu zengin kültüye çağlar boyunca neslden nesile ve, geleceğe taşınan bir mirastır. Bu esitiler, kültürel kimliğin korunmasında önemli bir rol oynar. Genç nesiller, nehir kıyısında türkülerini öğrenir. Aileler, çocuklarına bu ezgileri miras bırakır. Şarkılar, Antakya'nın tarihini ve ruhunu anlatır. Nehir, bu mirasın akışını sağlar. Gelecek kuşaklar, bu şarkılarla köklerini keşfeder. Asi Nehri'nin

esintileri, bir kültürel mirasın taşıyıcısıdır. Bu esintiler, Antakya'nın ruhunu nesilden nesile aktarır.

Asi Nehri, halk tükülerinin, şarkılarının metaforik bir ilham kaynağıdır. Bu şarkılar, nehrin sularını bir sembol olarak işler. Aşk türkülerinde nehir, sevgilinin akıp giden güzelliğini temsil eder. Özlem türkülerinde, uzak diyarlara akan bir yol olur. Nehir, bazen bereketin, bazen de kaybın simgesidir. Şarkıların sözleri, nehrin bu çok yönlü doğasını ustalıklarla yansıtır. Her bir dize, insan duygularını nehirle buluşturur. Bu metaforlar, şarkıları evrensel bir dile dönüştürür. Asi Nehri, halk şarkılarının anlatı aracıdır. Bu ezgiler, nehrin dilini insan hikayeleriyle birleştirir.

Halk türkülerini ve şarkıları, Asi'nin kıyılarında bir tarih anlatır. Bu şarkılar, Antakya'nın geçmişine ışık tutar. Osmanlı döneminden kalma türküler, nehir ticaretine dair ipuçları verir. Göç türkülerini, Asi'nin kıyısına sığınan insanların öykülerini taşır. Cumhuriyet dönemi ezgileri, modernleşmenin izlerini yansıtır. Her bir söz, tarihsel bir olaya işaret eder. Esintiler, bir halkın yaşanmışlıklarını melodik bir kayda dönüştürür. Bu esintiler, Asi'nin tarihinin sesli günlüğüdür.

Asi'nin esintileri, çiftçilerin hayatını yansıtır. Bu şarkılar, nehirle geçimini sağlayan insanların öykülerini seslendirir. Sulama zamanlarında söylenen ezgiler, bereketin sevincini taşır. Kuraklık türkülerini, nehrin eksikliğini acısını dile getirir. Çiftçilerin tarlalarında mırıldandıkları melodiler, emeğin sesidir. Şarkılar, nehrin tarımla olan bağını vurgular. Her bir nota, bir yaşam mücadelesini anlatır. Asi'nin şarkıları, çiftçilerin yaşamını melodik bir öyküye dönüştürür. Bu ezgiler, bir mesleğin sesli tarihidir.

Bu esintiler, Asi'nin doğal ritminden izler taşır. Nehrin sakin akışı, yumuşak ve akıcı melodilere yansır. Taşkın zamanlar, coşkulu ve güçlü ritimlerle ifade edilir. Şarkıların temposu, nehrin hareketine uyum sağlar. Keman ve ud, nehrin akışını taklit eden tınılar üretir. Yerel müzisyenler, nehrin sesini enstrümanlarına taşır. Nehrin akışı, halk şarkılarının melodik ruhudur. Bu esintiler, suyun hareketini bir ses tablosuna çevirir.

Asi'nin esintileri, Antakya'nın çok kültürlü yapısını seslendirir. Arapça, Türkçe, Rumca ve Ermenice sözler, türkülerde bir arada bulunur. Her bir dil, ezgilere kendi duygusunu katar. Bu çok dillilik, Asi'nin tarihsel dokusunu yansıtır. Şarkıların sözleri, farklı kültürlerin ortak hikayelerini anlatır. Yerel enstrümanlar, Asi'nin esintilerinin ritmini bize yansıtmak için çabalar. Bu şarkılar, geleneksel çalgılarla hayat bulur. Ud, türkülerin melankolik tınısını yansıtır. Klarnet, duygusal derinlik katar. Darbuka, ritmik bir enerji sağlar. Zurna, şarkıların coşkusunu yükseltir. Bu enstrümanlar, nehirle uyumlu bir ahenk yaratır. Enstrümanlar, Asi'nin şarkılarının karakterini belirler. Bu ezgiler, geleneksel çalgılarla zenginleşen bir kültürel hazinedir.

Asi'nin esintileri, toplumsal dayanışmayı pekiştirir. Bu esintiler, toplumu bir araya getiren bir unsur olarak öne çıkar. Nehir kıyısında düzenlenen toplu etkinliklerde türküler yankılanır. Düğünlerde söylenen ezgiler, neşeyi paylaşır. Cenazelerde söylenen melodiler, acıyı ortaklaştırır. Asi'nin esintileri, Antakya'da sosyal bağları güçlendirir. Her bir ezgi, toplumu bir araya getiren bir çağrıdır. Asi'nin esintileri, toplumsal dayanışmanın melodik ifadesidir. Bu esintiler, bir toplumu birleştiren bir kültürel bağıdır.

Esintinin ruhunu taşıyan her söz, her eylem Asi'nin doğasına övgü sunar. Bu şarkılar, nehrin güzelliklerini ve gücünü yansıtır. Nehrin berrak suları, türkülerde bir saflık simgesi olur. Kıyılardaki sazlıklar, ezgilerin pastoral tınısına ilham verir. Nehrin taşkınları, şarkılarda destansı bir anlatıma dönüşür. Doğa, Asi'nin çevresel zenginliğini kutlar. Antakya'da söz her diyalog, nehrin doğasına bir melodik methiyedir.

Asi'nin esintileri yöre halkı için bir direnç sembolüdür. Bu esintiler, Antakya'nın zorlu tarihine tanıklık eder. Depremler, savaşlar ve göçler, şarkıların sözlerine yansıtır. Nehir, bu zorluklara rağmen akmaya devam eder. Esintiler, Antakya halkının direncini yansıtır. Her bir esinti, bir hayatta kalma öyküsüdür. Nehir, bu direncin fonunu oluşturur. Asi'nin esintileri, bir halkın direncini melodik bir şekilde anlatır. Bu esintiler,

bir toplumu ayakta tutan bir kültürel güçtür.

Asi'nin esintileri, Asi'nin kıyılarında bir ritüeldir. Bu esintiler şarkılarla, özel anlarla günlük yaşamda yerini bulur. Nehir kıyısında düzenlenen toplu türkü geceleri, bir buluşma törenidir. Düğünlerdeki ezgiler, bir kutlama ritüelidir. Çiftçilerin tarlalarında söylenen türküler, çalışmanın eşlikçisidir. Şarkıların icrası, toplumu bir araya getirir. Her bir performans, bir kültürel mirası yeniden canlandırır. Şarkıların icrası, Asi'nin ruhunu yaşatır. Bu ezgiler, bir toplumu birleştiren bir sanatsal ayındır.

Asi'nin esintileri, genç nesillere yaşam sevinci aktarır. Bu esintiler, kültürel mirasın korunmasında önemli bir rol oynar. Aileler, çocuklarına masalları, efsaneleri, ninileri, türkülerini ve şarkılarını öğretir. Yerel sanatçılar, gençleri türkü söylemeye teşvik eder. Okullarda türküler, kültürel etkinliklerde yer alır. Genç nesiller, bu esintileri dokuduğu kültür mirasının aracılığıyla köklerini öğrenir.

Bu esintilerle melodik notalara dökülen şarkılar, insanlığın ortak deneyimlerini yansıtır. Aşk türkülerini, kalbin evrensel dilini konuşur. Özlem türkülerini, uzaklığın acısını paylaşır. Mücadele türkülerini, direncin sesidir. Umut türkülerini, geleceğe inancı yansıtır. Her bir tema, dinleyicilerde derin bir yankı uyandırır. Esintilerin zihnimizde yarattığı anlık temalar, Asi'yi evrensel bir sahneye taşır. Bu sahnede esintiler, insanlığın ortak duygularını melodik bir şekilde ifade eder.

Asi Nehri, Bekaa'dan Samandağ'a uzanan coğrafi serüveniyle yalnız bir akarsu değil, Antakya'nın belleğini taşıyan canlı bir kültür yatağıdır; benim gözümde onun konumu, kenti besleyen damarların en görünürüdür. Bu makalede izini sürdürdüğümüz "esinti" metaforu, nehrin tarımı, balıkçılığı ve gündelik emeği besleyen pratik işleviyle; çok dilli-çok kültürlü müzikal ifade biçimlerini (bozlak-barak, ud-klarnet, yerel ritimler) bir araya getiren estetik işlevi arasında kurulan köprüdür. Taşkın ile sükûnet, bereket ile kıtlık, yas ile düğün aynı yatağa sığarken, sözlü gelenekte biriken türküler hem tarihsel deneyimi (göç, savaş, modernleşme) hem de toplumsal dayanışmayı kayıt altına alır. Nehrin ritmi bestekârlara tempo, çocuklara oyun, çiftçilere

emek ezgisi, kente ise ortak bir duygu arşivi sunar; bu arşiv, çevresel farkındalık ve kültürel süreklilik açısından stratejik bir değer taşır. Bugün turistik çekiciliği artıran performanslar kadar, ezgilerin belgelenmesi, aktarımı ve korunması da elzemdir; çünkü Asi'nin coğrafyası değiştikçe melodiler de değişir, fakat onları bilinçle yaşatmak Antakya'nın ortak geleceğini güçlendirir. Kısacası, Asi Nehri Antakya'nın hem topografyasını hem de toplumsal hafızasını biçimlendiren ana damardır; bu damarın atışını duyurmak, kenti yıkayan su kadar temiz, kenti kuran söz kadar kalıcı bir görevdir.

Asi'nin esintileri, turizme katkı sağlar. Bu türküler, Antakya'nın kültürel çekiciliğini artırır. Ziyaretçiler, nehir kıyısında türkü dinletileriyle buluşur. Yerel festivallerde türküler, turistlerin ilgisini çeker. Türküler, Antakya'yı bir kültür destinasyonu yapar. Bu esitiler, kültürel mirasın korunması için belgelenmelidir.

Asi Nehri'nin Bekaa-Humus-Antakya hattındaki coğrafi izleği, aslında kentin kültürel topografyasını da okunur kılar: akış yönü kadar kıvrımlar, birleşen kollar ve daralan vadiler de Antakya'nın çok-katmanlı kimliğinin haritasıdır. Bu makale boyunca "esinti"yi yalnızca şiirsel bir imge olarak değil, üretim biçimlerinden müzikal formlara, toplumsal dayanışmadan çevresel farkındalığa uzanan bir taşıyıcı dalga olarak ele aldım. Balıkçının ağı, çiftçinin arki, müzisyenin makamı ve çocuğun oyunu aynı akustik düzlemde buluşuyor; böylece Asi, gündelik hayatın ritmini kültürel bir belleğe dönüştürüyor. Bugün yapılması gereken, bu ortak belleği hem yerel pratiklerle hem de bilimsel belgeleme ve arşivleme yöntemleriyle güvenceye almak; çünkü nehrin yatağı değişse de, Antakya'nın kendini anlatma biçimi bu ezgilerde saklıdır.

Asi Nehri, Antakya'da mekân ile anlamın eşzamanlı kurulduğu bir eşik alanıdır: suyun maddi akışı geçimi, simgesel akışı ise birlikte yaşamın dilini mümkün kılar. İncelediğimiz örnekler gösteriyor ki, çok dilli ezgiler ve yerel çalgıların diyalogu, kenti kırılmalık dönemlerinde bile bir arada tutan kültürel bir iskele işlevi görüyor. Bu yüzden Asi'yi yalnızca korunacak bir doğal

varlık değil, sürdürülebilir kültür politikalarının merkezine yerleştirilmesi gereken bir "ortak miras altyapısı" olarak düşünmeliyiz. Kısaca, Antakya'nın geleceği, nehrin ekolojisini güçlendiren ve ezgilerin dolaşımını çoğaltan bir yaklaşımda düğümleniyor; Asi'nin sesi korundukça, kentin sesi de berrak kalacaktır. Bu esintiler için:

Asi akar, Antakya konuşur—kentin kalbi suyla atar.

Coğrafya kaderse, Asi bu kaderin ezgisidir.

Bir damla su, bin yıllık söz: Nehir hafızadır.

Taşkınında cesaret, durgunluğunda sükûnet; Asi, direncin ritmidir.

Üç ülke, tek akış: sınırları değil, kültürleri birleştirir.

Ud ve klarnet konuşur; nehir dinler, şehir söyler.

Bereket tarlada, umut ağda; Asi geçimdir, geçiştir.

Dil çok, melodi bir: Antakya'nın çokkültürlü sesi.

Ekoloji olmadan ezgi olmaz; suyu koru, sözü yaşat.

Arşivle, aktar, sahip çık: Asi'nin sesi geleceğin sesi olsun.

Asi coğrafya değil, kadedir; akışıyla kimlik, sesiyle tarih yazar.

Nehrin melodisi, Antakya'nın hafızasında yankılanan bir şarkıdır.

Suyun aktığı yerde hayat da akar; Asi'siz bir Antakya düşünülemez.

Ezgi, suyun dili; su, kentin kalbidir.

Her damla, bir söz; her söz, bir kültürel mirastır.

Asi, bir nehirden öte, bir halkın ruhudur.

Asi, taşarken uyarır; durulurken öğretir.

Suyun akışı ritimdir; ritim, halkın dayanışması.

Asi, harita çizer gibi değil, hayat yazar gibi akar.

Eskimeyen şarkı: Asinin sesi, şehrin nefesi.

Nehir korunmadan ezgi yaşatılmaz.

Aşk uzaksa, Asi yol olur; hasret uzunsa, Asi söz olur.

Asi, Antakya'nın hem suyu hem sözü.

Nehir, çalışkan ellerin görünmez ortağıdır.

Nehir değil yalnızca; kentin nabızı.

Coğrafya kaderse, Asi bu kaderin ezgisidir.

SEVGİ VE İMAN PERSPEKTİFİNDEN KİMLİK OLUŞUMU VE TOPRAK İLE İNSAN MÜNASEBETİ ÜZERİNE

Mustafa ÖĞÜT

Giriş

Sevgi ve iman, bireyin kimlik oluşumunda temel unsurlardır ve İslam düşüncesinde birbirleriyle ayrılmaz bir bağ içindedir. Sevgi, bireyi birliğe ve dirliğe taşıyan bir bilinçtir; iman ise bu bilinci Allah'a teslimiyetle güçlendirir. Hz. Peygamber'in "Birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olmazsınız" hadisi, sevgi ve imanın kimlik oluşumundaki birliğini vurgular. Kur'an, insanın en güzel şekilde yaratıldığını "Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık. (Lekad ħalaknâ-l-insâne fî ahseni takvîm(in))" şeklinde (Tin, 4) bildirerek sevgi ve imanla şekillenen bir kimliğin değerini ortaya koyar. Sevgi ve iman, bireyin ahlaki ve manevi kimliğini inşa eder. Bu bağlamda, sevgi ve iman, kimlik oluşumunun ruhsal temelidir.

İslam, insanın "yaratılanların en şerefli" olduğunu öğretir ve bu şeref, kimlik oluşumunun temel dayanağıdır. Rabbimiz, "Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık. (Lekad ħalaknâ-l-insâne fî ahseni takvîm(in))" ayetiyle insanın yaratılışındaki üstünlüğü vurgular. Bu şeref, sevgi, adalet ve hukukla korunur. Hz. Peygamber'in "Müslüman, elinden ve dilinden zarar görülmeyen kimsedir" hadisi, bireyin kimliğini ahlaki değerlerle şekillendirmesini öğütler. İnsanın şerefi, kimlik oluşumunda sevgi ve imanla anlam kazanır. Bu bağlamda, insanın yaratılışındaki şeref, kimlik oluşumunun ilahi dayanağıdır.

Toprak, insanın yaratılışının maddi özüdür ve kimlik oluşumunda sembolik bir rol oynar. Rabbim Kur'an'da, insanın topraktan yaratıldığını: Allah, sizi önce topraktan, sonra da az bir sudan (meniden) yarattı. Sonra sizi (erkekli dişili) eşler yaptı. Allah'ın ilmine dayanmadan hiçbir dişi ne hamile kalır, ne de doğurur. Herhangi bir kimseye uzun ömür verilmez, yahut ömrü kısaltılmaz ki bu bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da yazılı) olmasın. Şüphesiz bu, Allah'a kolaydır ("Va(A)llâhu ħalekakum min turâbin şümme min nutfetin şümme ce'alekum ezvâcâ(i)(c) vemâ tahmilu min unsâ velâ teda'u illâ bî'ilmih(i)(c) vemâ yu'ammeru

min mu'ammerin velâ yunkasu min 'umurihi illâ fî kitâb(in)(c) inne zâlike 'ala(A)llâhi yesîr(un) (Fâtır, 11)" bildirerek toprak ile insan arasındaki bağı vurgular. Toprak, münbit, örtücü ve şefkatli yapısıyla insanın hem fiziksel hem de manevi kimliğini besler. Toprak, bireyin tevazu ve geçicilik bilincini güçlendirir. Bu bağlamda, toprak, kimlik oluşumunda insanın kökenine işaret eden bir metafor olarak değerlidir. Toprak, insanın kimliğini ilahi yaratılışla bağdaştırır.

Sevgi, toplumsal huzurun ve dayanışmanın temel taşıdır ve bireyin kimliğini topluma entegre eder. Hz. Peygamber'in "Aranızda selamı yayın" hadisi, sevginin toplumsal bağları güçlendirdiğini gösterir. Sevgi, bireyin güven, şefkat ve merhamet gibi değerlerle kimliğini şekillendirmesini sağlar. Kur'an, sevgi ve imanın toplumsal birliği pekiştirdiğini vurgular. Sevgi, bireyin toplumsal kimliğini güçlendirir. Bu bağlamda, sevgi, kimlik oluşumunun toplumsal boyutudur.

İman, bireyin manevi kimliğini şekillendiren temel bir unsurdur. İslam, imanın Allah'a teslimiyet ve sevgiyle bütünleştiğini öğretir. Hz. Peygamber'in "Sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz" hadisi, imanın kimlik oluşumundaki kritik

rolünü ortaya koyar. İman, bireyin ümitsizlikten korunmasını ve hayata sabırla yaklaşmasını sağlar. Kur'an, imanın bireyi ahlaki olgunluğa ulaştırdığını bildirir. İman, kimlik oluşumunun manevi temelidir. İman, bireyin kimliğini ilahi değerlerle uyumlu hale getirir.

Toprak, insanın yaratılışındaki tevazu ve geçicilik bilincini sembolize eder. Kur'an, insanın topraktan yaratıldığını ve toprağa döneceğini (Fatır, 11) bildirerek bu geçici yolculuğu vurgular. Toprak, bireyin kimliğini hem fiziksel hem de manevi olarak anlamlandırmasına katkı sağlar. Toprak, şefkat ve bereketiyle insanın ruhsal huzurunu destekler. Bu bağlamda, toprak, kimlik oluşumunda insanın kökenine işaret eden bir semboldür. Toprak, bireyin kimliğini tevazu ve yaratılış bilinciyle şekillendirir.

Sevgi ve iman, eğitim sürecinde bireyin kimlik oluşumunu şekillendirir. İslam, sevgi ve iman temelli bir eğitimle bireyin ahlaki değerleri içselleştirmesini öğretir. Hz. Peygamber'in "Kolaylaştırınız, güçleştirmeyiniz" hadisi, sevgiye dayalı bir eğitimin önemini vurgular. Eğitim, bireyin sevgi, şefkat ve merhamet gibi değerlerle kimliğini inşa etmesine olanak tanır. Sevgi ve iman, kimlik oluşumunun eğitimsel boyutudur. Sevgi ve iman, eğitim yoluyla kimlik oluşumunu güçlendirir.

Sevgi ve iman, bireyin kimliğini ahlaki ve manevi değerlerle şekillendiren bir bütündür. Hz. Peygamber'in "Birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olmazsınız" hadisi, sevgi ve imanın birleşimini vurgular. Sevgi, bireyin şefkat, merhamet ve fedakârlık gibi değerlerle kimliğini inşa etmesini sağlar. Kur'an, imanın bireyi Allah'a yakınlaştırdığını bildirir. Sevgi ve iman, bireyin toplumsal ve manevi kimliğini güçlendirir. Bu bağlamda, sevgi ve iman, kimlik oluşumunun temel dayanağıdır.

İnsanın yaratılışındaki şeref, kimlik oluşumunda sevgi ve imanla korunur. Kur'an, "Biz insanı en güzel bir biçimde yarattık" (Tin, 4) ayetiyle insanın üstünlüğünü vurgular. Bu şeref, adalet, hukuk ve sevgiyle desteklenir. Hz. Peygamber'in "Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten sakınanınızdır" hadisi, imanın bireyin kimliğini yücelttiğini gösterir. İnsanın

şerefi, kimlik oluşumunda ahlaki değerlerle anlam kazanır. İnsanın şerefi, kimlik oluşumunun ilahi temelidir.

Toprak, insanın yaratılışındaki maddi özü temsil eder ve kimlik oluşumunda sembolik bir rol oynar. Kur'an, "Allah sizi topraktan yarattı" (Fatır, 11) ayetiyle bu bağı açıklar. Toprak, münbit ve şefkatli yapısıyla bireyin tevazu bilincini güçlendirir. Toprak, bireyin geçicilik ve yaratılış farkındalığını artırır. Bu bağlamda, toprak, kimlik oluşumunda insanın kökenine işaret eden bir metafor olarak değerlidir. Toprak, bireyin kimliğini ilahi yaratılışla bağdaştırır.

Sevgi, toplumsal dayanışmayı güçlendiren bir unsurdur ve bireyin kimliğini topluma entegre eder. Hz. Peygamber'in "Aranızda selamı yayın" hadisi, sevginin toplumsal bağları pekiştirdiğini gösterir. Sevgi, bireyin güven, şefkat ve merhamet gibi değerlerle kimliğini şekillendirmesini sağlar. Kur'an, sevgi ve imanın toplumsal birliği desteklediğini vurgular. Sevgi, bireyin toplumsal kimliğini güçlendirir. Sevgi, kimlik oluşumunun toplumsal boyutudur.

İman, bireyin ahlaki kimliğini şekillendiren temel bir unsurdur. İslam, imanın sevgi ve teslimiyetle bütünleştiğini öğretir. Hz. Peygamber'in "Sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz" hadisi, imanın kimlik oluşumundaki rolünü ortaya koyar. İman, bireyin sabır, tevazu ve tahammül gibi değerlerle kimliğini inşa etmesini sağlar. Kur'an, imanın bireyi ahlaki olgunluğa ulaştırdığını bildirir. İman, kimlik oluşumunun manevi temelidir.

Toprak, bireyin manevi kimliğini güçlendiren bir semboldür. Kur'an, insanın topraktan yaratıldığını ve toprağa döneceğini (Fatır, 11) bildirerek toprağın geçicilik bilincini vurgular. Toprak, şefkat ve bereketiyle bireyin ruhsal huzurunu destekler. Toprak, bireyin tevazu ve yaratılış farkındalığını artırır. Bu bağlamda, toprak, kimlik oluşumunda manevi bir metafor olarak değerlidir. Toprak, bireyin kimliğini tevazu ve ilahi bağla şekillendirir.

Sevgi ve iman, eğitim sürecinde bireyin kimlik oluşumunu şekillendirir. İslam, sevgi ve iman temelli bir eğitimin ahlaki değerleri kazandırdığını öğretir. Hz. Peygamber'in "Kolaylaştırınız,

güçleştirmeyiniz” hadisi, sevgiye dayalı bir eğitimin önemini vurgular. Eğitim, bireyin sevgi, şefkat ve merhamet gibi değerlerle kimliğini inşa etmesine olanak tanır. Sevgi ve iman, kimlik oluşumunun eğitimsel boyutudur. Sevgi ve iman, eğitim yoluyla kimlik oluşumunu güçlendirir.

Nefis, bireyin kimlik oluşumunda önemli bir mücadele alanıdır. Kur’an, nefsin kötülüğü emrettiğini (Yusuf, 53) bildirerek bireyin nefsin terbiye etmesini öğütler. Hz. Peygamber’in “Nefsin hevesi cana zulüm eder” dizeleri, nefsin kimlik üzerindeki olumsuz etkisini vurgular. Sevgi ve iman, bireyin nefsin terbiye ederek kimliğini ahlaki değerlerle şekillendirmesini sağlar. Nefis, kimlik oluşumunda bir sınavdır. Sevgi ve iman, nefis mücadelesinde kimliği güçlendirir.

Toprak, bireyin tevazu bilincini güçlendirerek kimlik oluşumuna katkı sağlar. Kur’an, insanın topraktan yaratıldığını (Fatır, 11) bildirerek tevazu ve geçicilik bilincini vurgular. Toprak, bireyin yaratılışındaki alçakgönüllülüğü hatırlatır. Toprak, şefkat ve bereketiyle bireyin ruhsal huzurunu destekler. Toprak, kimlik oluşumunda tevazu sembolüdür. Toprak, bireyin kimliğini ilahi yaratılış ve tevazuyla şekillendirir.

Sevgi ve iman, toplumsal huzurun temel taşlarıdır ve bireyin kimliğini topluma entegre eder. Hz. Peygamber’in “Aranızda selamı yayın” hadisi, sevginin toplumsal bağları güçlendirdiğini gösterir. Sevgi, bireyin güven, şefkat ve merhamet gibi değerlerle kimliğini şekillendirmesini sağlar. Kur’an, sevgi ve imanın toplumsal birliği pekiştirdiğini vurgular. Sevgi ve iman, bireyin toplumsal kimliğini güçlendirir. Sevgi ve iman, kimlik oluşumunun toplumsal boyutudur.

Toprak ve insan, yaratılışta ortak elementlere sahiptir ve bu, kimlik oluşumunda sembolik bir bağ oluşturur. Kur’an, insanın topraktan yaratıldığını (Fatır, 11) bildirerek bu bağı açıklar. Topraktaki nitrojen, karbon ve oksijen gibi elementler, insan vücudunda da bulunur. Toprak, bireyin fiziksel ve manevi kimliğini besler. Toprak, kimlik oluşumunda insanın kökenine işaret eder. Toprak, bireyin kimliğini yaratılış bilinciyle şekillendirir.

Sevgi ve iman, bireyin manevi şifa kaynağıdır ve kimliğini güçlendirir. Hz. Peygamber’in “Sevmek, inanmak demektir” ifadesi, sevginin

imanla bütünleştiğini gösterir. Sevgi, bireyin şefkat, merhamet ve dua gibi değerlerle kimliğini inşa etmesini sağlar. Kur’an, imanın bireyi ümitsizlikten koruduğunu bildirir. Sevgi ve iman, bireyin manevi kimliğini zenginleştirir. Sevgi ve iman, kimlik oluşumunun şifa boyutudur.

Toprak, bireyin kimlik oluşumunda ibret verici bir rol oynar. Kur’an, insanın topraktan yaratıldığını ve toprağa döneceğini (Fatır, 11) bildirerek toprağın geçicilik bilincini vurgular. Toprak, mevsimsel dönüşümleriyle insanın diriliş inancını destekler. Toprak, bireyin tevazu ve yaratılış farkındalığını artırır. Toprak, kimlik oluşumunda ibret sembolüdür. Toprak, bireyin kimliğini geçicilik ve diriliş bilinciyle şekillendirir.

Sevgi ve iman, tarih boyunca birey ve toplum kimliğini şekillendirmiştir. Yunus Emre, Mevlana ve Hacı Bektaş-ı Veli gibi şahsiyetler, sevgi ve imanla Anadolu’da kimlik oluşumuna katkı sağlamıştır. Hz. Peygamber’in “Sevmek, şefkat, merhamet demektir” anlayışı, bu örneklerin temelini oluşturur. Sevgi ve iman, bireyin kimliğini tarihsel bağlamda güçlendirir. Sevgi ve iman, kimlik oluşumunun tarihsel boyutudur.

Toprak, şefkat ve bereketiyle bireyin kimlik oluşumuna katkı sağlar. Kur’an, insanın topraktan yaratıldığını (Fatır, 11) bildirerek toprağın bereketini vurgular. Toprak, tohumları yeşertmesiyle insanın ruhsal gelişimini sembolize eder. Toprak, bireyin şefkat ve tevazu bilincini güçlendirir. Toprak, kimlik oluşumunda şefkat sembolüdür. Toprak, bireyin kimliğini bereket ve şefkatle şekillendirir.

Sevgi ve iman, eğitim sürecinde bireyin kimlik oluşumunu şekillendirir. İslam, sevgi ve iman temelli bir eğitimin ahlaki değerleri kazandırdığını öğütler. Hz. Peygamber’in “Kolaylaştırınız, güçleştirmeyiniz” hadisi, sevgiye dayalı bir eğitimin önemini vurgular. Eğitim, bireyin sevgi, şefkat ve merhamet gibi değerlerle kimliğini inşa etmesine olanak tanır. Sevgi ve iman, kimlik oluşumunun eğitimsel boyutudur. Sevgi ve iman, eğitim yoluyla kimlik oluşumunu güçlendirir.

Toprak, insanla duygusal bir bağ kurar ve kimlik oluşumunda önemli bir rol oynar. Kur’an, insanın topraktan yaratıldığını (Fatır, 11) bildirerek bu bağı vurgular. Toprak, bireyin yorgunluğunu

gideren ve huzur veren bir dosttur. Toprak, bireyin ruhsal ve duygusal kimliğini besler. Toprak, kimlik oluşumunda duygusal bir semboldür. Toprak, bireyin kimliğini duygusal bağlarla şekillendirir.

Sevgi ve iman, toplumsal dönüşümün anahtarlarıdır ve bireylerin kimliklerini güçlendirir. Hz. Peygamber'in "Aranızda selamı yayın" hadisi, sevginin toplumsal bağları pekiştirdiğini gösterir. Sevgi ve iman, bireyin güven, şefkat ve merhamet gibi değerlerle kimliğini şekillendirmesini sağlar. Kur'an, sevgi ve imanın toplumsal birliği desteklediğini vurgular. Sevgi ve iman, bireyin toplumsal kimliğini güçlendirir. Sevgi ve iman, kimlik oluşumunun toplumsal dönüşüm boyutudur.

Toprak, medeniyetlerin temelini oluşturan bir unsurdur ve kimlik oluşumunda sembolik bir rol oynar. Kur'an, insanın topraktan yaratıldığını (Fatır, 11) bildirerek toprağın medeniyetlerle bağına vurgular. Toprak, su ile birlikte medeniyetlerin kurulmasını sağlar. Toprak, bireyin toplumsal ve kültürel kimliğini besler. Toprak, kimlik oluşumunda medeniyet sembolüdür. Toprak, bireyin kimliğini medeniyet bilinciyle şekillendirir.

Sevgi ve iman, bireyi ümitsizlikten korur ve kimliğini güçlendirir. İslam, ümitsizliğin imana aykırı olduğunu öğretir. Hz. Peygamber'in "Ümitsizlik, bir kördüğüm tuzağıdır" dizeleri, sevgi ve imanın bireyi hayata bağladığını gösterir. Kur'an, imanın bireyi sabır ve tahammülle donattığını bildirir.

Sevgi ve iman, bireyin manevi kimliğini zenginleştirir. Sevgi ve iman, kimlik oluşumunun koruyucu boyutudur.

Toprak, bireyin kimlik oluşumunda ibret ve tevazu öğretir. Kur'an, insanın topraktan yaratıldığını ve toprağa döneceğini (Fatır, 11) bildirerek toprağın öğretici rolünü vurgular. Toprak, bireyin geçicilik ve diriliş bilincini güçlendirir. Toprak, bireyin şefkat ve bereketle kimliğini şekillendirmesini sağlar. Toprak, kimlik oluşumunda öğretici bir semboldür. Toprak, bireyin kimliğini ibret ve tevazuyla şekillendirir.

Sonuç

Sevgi ve iman, bireyin kimliğini ahlaki ve manevi değerlerle şekillendiren bir bütündür. Hz. Peygamber'in "Birbirinizi sevmedikçe

iman etmiş olmazsınız" hadisi, sevgi ve imanın birleşimini vurgular. Sevgi, bireyin şefkat, merhamet ve fedakârlık gibi değerlerle kimliğini inşa etmesini sağlar. Kur'an, imanın bireyi Allah'a yakınlaştırdığını bildirir. Sevgi ve iman, bireyin toplumsal ve manevi kimliğini güçlendirir. Sevgi ve iman, kimlik oluşumunun temel dayanağıdır.

Toprak, bireyin kimlik oluşumunda tevazu, geçicilik ve bereket sembolüdür. Kur'an, insanın topraktan yaratıldığını (Fatır, 11) bildirerek toprağın yaratılış bağına vurgular. Toprak, bireyin şefkat, ibret ve diriliş bilincini güçlendirir. Toprak, bireyin fiziksel ve manevi kimliğini besler. Toprak, kimlik oluşumunda ilahi bir metafor olarak değerlidir. Toprak, bireyin kimliğini yaratılış ve tevazuyla şekillendirir.

Sevgi ve iman, toplumsal huzurun temel taşlarıdır ve bireylerin kimliklerini topluma entegre eder. Hz. Peygamber'in "Aranızda selamı yayın" hadisi, sevginin toplumsal bağları pekiştirdiğini gösterir. Sevgi ve iman, bireyin güven, şefkat ve merhamet gibi değerlerle kimliğini şekillendirmesini sağlar. Kur'an, sevgi ve imanın toplumsal birliği desteklediğini vurgular. Sevgi ve iman, bireyin toplumsal kimliğini güçlendirir. Sevgi ve iman, kimlik oluşumunun toplumsal boyutudur.

Toprak, bireyin kimlik oluşumunda ibret, tevazu ve şefkat öğretir. Kur'an, insanın topraktan yaratıldığını ve toprağa döneceğini (Fatır, 11) bildirerek toprağın öğretici rolünü vurgular. Toprak, bireyin geçicilik ve diriliş bilincini güçlendirir. Toprak, bireyin şefkat ve bereketle kimliğini şekillendirmesini sağlar. Toprak, kimlik oluşumunda öğretici bir semboldür. Toprak, bireyin kimliğini ibret ve tevazuyla şekillendirir.

Sevgi ve iman, eğitim sürecinde bireyin kimlik oluşumunu şekillendirir. İslam, sevgi ve iman temelli bir eğitimin ahlaki değerleri kazandırdığını öğretir. Hz. Peygamber'in "Kolaylaştırınız, güçleştirmeyiniz" hadisi, sevgiye dayalı bir eğitimin önemini vurgular.

Eğitim, bireyin sevgi, şefkat ve merhamet gibi değerlerle kimliğini inşa etmesine olanak tanır. Sevgi ve iman, kimlik oluşumunun eğitimsel boyutudur. Sevgi ve iman, eğitim yoluyla kimlik oluşumunu güçlendirir.

“Türkler kahramanların kahramanıdır!”

Türk Tugayı için imkânsız diye bir şey yoktur.”

Mareşal Douglas MacArthur

– Birleşmiş Milletler Kuvvetleri

Başkomutanı

25 Haziran 1950. Kuzey Kore, Rusya'nın kışkırtmasıyla, kandaşı Güney Kore'ye saldırıyor. Arkasında ise, kızıl komünist Çin bulunuyor.

Çin; 25 Ekim 1950'de, Kuzey Kore'nin yanında yer alarak 200 bin kişilik askerle birkaç koldan saldırıya başlıyor.

Bunun üzerine, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşmiş Milletleri harekete geçiriyor. Fakat, ABD, Çin saldırıları karşısında bocalıyor, yer yer bozguna uğruyor.

Tabii ki, biri, Türkiye Cumhuriyeti Devleti olmak üzere onaltı ülke, ABD'nin yanında yer alarak savaşa katılıyor.

Sözde; 'demokrasi mücadelesi' veriliyor. Hâlbuki; arka p(i)lânda, 'komünist-kapitalist çatışması'nın kıvılcımları ateş topu olup, başta Kore ve Koreliler olmak üzere ortalığı kasıp kavuruyor.

Tuğg. Tahsin Yazıcı komutasındaki 5.083 kişilik Türk Tugayı; 19-20 Eylül 1950'de, Ankara/ Etimesgut'tan İskenderun'a t(i)renle intikal ettiriliyor. Tugayımızın, Kore'ye nakli için, Birleşmiş Milletler adına, ABD, 5 gemi tahsis ediyor. 25 Eylül 1950 ve 2 Ekim 1950 tarihlerinde, beş gemi, iki bölüm hâlinde İskenderun'dan Kore'ye hareket ediyor.

Tahsin Yazıcı Paşa, dedi, görelim ne dedi:

“Emir geldi, ebed müddet Devlet'ten:

-Türk askeri, akın akın akacak!

Geçilecek yârdan, serden servetten,

Koç yiğitler şimşek olup çakacak!

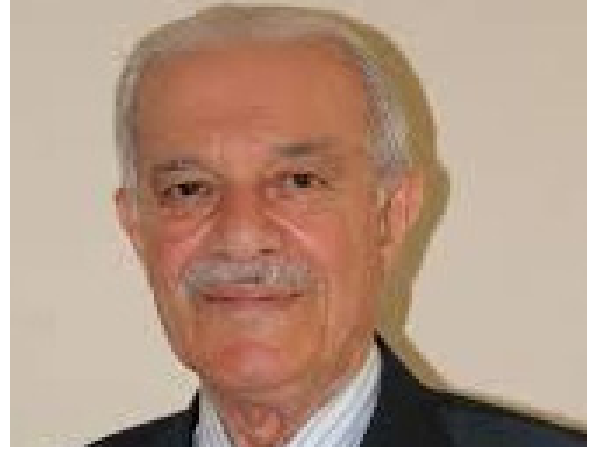
Bugün, işte, bir uyanış zamanı;

Adı, yine tutacaktır cihânı.

Cesâreti, tevâzûsu, irfânı,

Peygamber Ocağı şaha kalkacak!

Gidişin gülererek severek olsun;

Toplaşıp il-il, tek yürek olsun.
Yürüyün, gazânız mübârek olsun.
Buradan yeni bir güneş doğacak!

Tâcınız-ülkünüz, hak- adâlettir;
Soyadınız, saffet ve hürriyettir.
Işığınız yüksek medeniyettir.
Çağın benliğinde şeref duyacak!

Bir Mehmetçik, dedi, görelim ne dedi:
-Her meydan, erlikte, meydanımızdır!
Hak yolda savaşmak, cihadımızdır!
Dünyaya örneklik, feryadımızdır!
Türk olmak, adımız şanıımızdır heyyy!

Birer birer geldik, uzak illerden;
Hız aldık Türk yurtlu, görklü dillerden.
Alp-eren yürekli, şen gönüllerden...
Türk olmak, adımız şanıımızdır heyyy!

Irak durun gayri, irak, bizlerden!
Yürüdük hep, asîl-âdil izlerden!
Haz etmeyiz oynak-kaypak sözlerden!
Türk olmak, adımız şanıımızdır heyyy!

Bilmeyiz hiç, çıkarıcının işini;
Bırakmayız, haksızlığın peşini.
Yakmışız hep hürriyet ateşini;
Türk olmak, adımız şanıımızdır heyyy!

Alp-eren nesliyiz, Oğuz torunu!
Gaaziler sûreti, şehitlik nûru!
Çetiniz, kırarız, kırılmaz zoru!
Türk olmak, adamızı şanıımızdır heyyy!

Türk Tugayı; 21 günlük çetin yolculuktan sonra, Süveyş Kanalı-Kızıldeniz, Babülmendep Boğazı, Seylan Adası'nın merkezi Colomba, Singapur, Filipinler ve Formoza Adası deniz yolunu tâkip ederek, 17 Ekim'de, Kore'nin güneydoğusundaki Pusan Limanı'na ulaşır.

Pusan'dan da, Taegu-Taejon arasındaki yol emniyetiyle görevlendirilir. 20 gün Taegu'da kalır ve burada, ona, Kutup Yıldızı/North Star adı verilir.

Anadolu'nun berrak kalbli yiğitleri, vatanlarından, dostlarından, eşlerinden, çocuklarından, ana-babalarından ayrı, bu yaban diyârlarda, şerefli bir vazîfenin omuzlarına yüklendiğinin idrâkiyle mücâdeleye devam etmeye başlarlar.

Nihâyet, Kasım ayının 20'sinde, bir emri gelir ve 23 Kasımda, motorlu birlikler; 24-25-26 Kasımda da yaya birlikler, Kuzey Kore'nin başşehri Pyongyang'ın kuzeyinde küçük bir kasaba olan Kunu-ri için harekete geçer.

Kunu-ri Destanı, ömürleri boyunca yüzlerini bir olsun görmediği kâfirler arasında savaştan Mehmetçiğin şanlı destanıdır.

Bu âna kadar, ne bir Çinli görüp tanımuşlar ve ne bir Koreli'yle muhatap olmuşlardır.

Kuzey Kore'nin karlı dağlarında, bir insanlık mücâdelesini vermişler, kimi gaazi, kimi de şehit olmuştur.

Tarih: 26 Kasım 1950 Pazar Akşamı... Sopsoğuk Bir Kuzey Kore Zamanı

Küçük büyük nehirler kızıla boyandığında,
Kızıl-kara emperyaller sınıra dayandığında,
Birbirinin boğazındaydı Koreli kardeşlerin elleri,

Ormanlar cayır cayır, dağ-taş alev alev yandığında:

Sopsoğuk bir zamandaydı, hayâlleri.
Teslim edilmişti başkalarına, emelleri.

Sızlamıştı gönül telleri,
Kinle, nefretle tıkandığında.

Karlı dağlarında, acı-yakıcı sert rüzgâr...
Kızıl akarken nehirler, kana bulanmış dağlar.
Kuşatıldılar çepeçevre, damar damar
Hepsi de düşmana kandığında!..

Gaflet; dehşetin başıdır, derim.
Kin; zamanın gozyaşısıdır, derim.
Kalleşlik; irfânı ezen göktaşısıdır, derim.
İş biter, mâsûmlar uyandığında!

27 Kasım 1950 Pazartesi...Çin ordusu, Tokchon şehrini kuşatmış ve Kunuri-Tokchon yolunu denetimi altına almıştır.

Bu yolun emniyetiyle görevlendirilen Türk Tugayı ise, Korilyon Dağı'nı aşır Tokchon Ovası'na indiğinde, ona, Wavon'a dönmesi emri verilmiş ve bunun üzerine, bütün mes'uliyeti üzerine alan Tahsin Yazıcı Paşa, Wavon'a çekilme emrini vermiştir.

28 Kasım 1950 Salı...Çin Ordusu, Wavon'a saldırır.

Böylece; asırlardan sonra, Türk askeriyle Çin askerleri ilk defa karşı karşıya gelir.

Hem de, başkasının vatanında...Hiç bilmediği kişilere karşı, hiç tanımadığı bir mekânda...

Pyongyang, Kuzey Kore'nin başşehridir.
Kore'de, her Çinli, tıpkı yılan zehridir.

Kim dost, kim düşman karmakarışık;
Hiçbir dostu rastlanmıyor desek de, yeridir!

Öyle bir sefillik ki, bilinmez!
Kim kimin canyoldaşı, kim kimin esiridir!

Çepeçevre bakınca hep kâfir;
Bâzıları da kâfirin kâfiridir!..

Bir şey var ki, Mehmetçik;
Îmânlı kalblerin gönül eridir!

Biliyor ki, Türk'ün cihâdı mukaddes,
Şehâdetse, O'nun en şerefli seferidir!

Oğuz nesli hep bu îmânla yaşadı;
Aslı, alp-erenlik cevheridir!..

Kâfirlere karşı yegâne silâhı,
Göğsündeki, bu îman siperidir!

Elbette ki, insanda şarttır asâlet;
Kalanı, yalnızca bir kemikle, bir deridir!..

“Süngü tak!” emriyle, hedefi,
Hücûmdur: Geri değil, hep ileri'dir!..

Bu ruhla saldırdı düşman üstüne;
Dediler: “Bu asker, ne muazzam çeridir!..”

28 Kasım'ı 29 Kasım'a bağlayan gece,
Çin ordusu, âniden, Kuzey Kore'nin başşehri
Pyongyang'ın kuzeyinde bulunan küçük bir
kasaba olan Kunu-ri'nin sırtını dayadığın Sinnim-
ni tepesi üzerinden Sinnim-ni köyüne saldırır.

Sinnim-ni
Bir dağ köyüdür, hava buz gibi
Kum gibi kaynıyor ağaçlıkların dibi.

Bağından çözülmüş, dömbelekler çalarak
Cins cins hayvan sesi çıkararak
İnsan diye saldırıyorlar işin garibi!..

(Ç) harfli kelimeler: ça-çe-çu-ço-çi...
Çakal sürüsü dolu âdeta ormanın içi!

Karşımızda beş-on mislimiz Çinli asker vardı.
Mesâfemiz de, bir süngü mesâfesi kadardı.

Havada uçakları, tankları karada...
Süngülerimizi takmıştık, bu arada.

Hücûm emri verilince, fırladık yerimizden...
Kısa sürede, Türk süngüsü, Çin çemberini
yardı.

Böylece ilk saldırı püskürtülmüştü;
Düşmanın hevesi kırılmış, düşürülmüştü!

Sinnim-ni
Görmemiş böyle vahşeti ömrünce
Şaşırmış olmalı bu mahlûkatları görünce.

Öyle bir kalabalık ki, târifsiz!
Anlayın, vaziyeti artık siz!..

Bizimkilerse...
Ses veriyor herkese!..
Yer yarılrsa, gök çökse!..

Herbiri, andırıyordu bir Kür Şad'ı...
Soğukkanlı, saldırdı, Türk evladı.
Duyguludur, hürmetlidir yâdi.
Fırtına gibidir figanı-feryâdı
Kavi mi kavidir inadı.

Sükûnetle bekledik
Telâşsız taktık süngüleri...
Dedik:
“Gelmiş olmalı, ecelleri!”
Keşfettik, teker teker yerlerini.
Ve seyrettik, bir kez daha uzaktan
Sinnim-ni tepelerini!..

Duâlarımızı yaptık:
“Allah'ım, utandırma bizleri!”
Ve inletti, göğü-yeri
Allah! Allah! Sesleri!..

Ve herbir yamaç, herbir vâdi,
Bu tepeler, bu yamaçlar, bu dağlar,
Binlerce kez bunu tekrarladılar!
Buydu şanlı ecdâdın va'di!..

Bu gece, en meş'um gecemizdi.

Bu gece:
Târihe bıraktığımız tertemiz izdi.

Çok büyük bir mücadele vermiştik, çünkü...
En çok şehit verdiğimiz gündü, bugünkü!

Kaybımız fazlaydı, acımız büyüktü bu
çatışmada;
Geri çekilip karargâhı kurduk Kaechon'da.

Yazıcı Paşa; herkesi topladı, Tugayı toparladı.
Nasihat etti, hislendi, direnme kararı aldı.
Herbirimiz, artık, bir Kür Şad'dı,
Bir Börü Alp'ti, bir Yamtar'dı.
Hepimizde böyle bir azîm vardı.

Peşimizden geldiler.
Ve öyle bir baskı kurdular ki, Çinliler,
Süngümüz parlamınca şaşkına döndüler
Teker teker, üçer-beşer geberip-öldüler!

Ellisi, yüzü leş oluyordu, önümüzde,
yanıbaşımızda...
Leşleri, leşlerine, eş oluyordu, önümüzde,
arkamızda.

Gerisin geri kaçanlar da bunun cabası.
Geride kaldı kiminin tüfeği, topu, libası!

Kaechon'a Çin baskısı haddinde fazla çok
artmıştı...Tugay, tekrar kuşatılmakla karşı
karşıyaydı....Çinliler, yağmur gibi mermi
yağdırıyorlardı...Arazi, dar, sarp ve Türk askeri
tarafından bilinmezliklerle doluydu...Hava
kararmış, gözgözü görmüyordu...

Âcilen Kunuri'ye çekilmek gerekiyordu. Tahsin
Yazıcı Paşa, hemen, çekilme emrini verdi... İlk
defa, ABD uçakları, tankları ve topçu bataryaları
düşmanı baskı altına aldı ve Türk Tugayı, Kunuri
Boğazı'nı binbir zorlukla Çin çemberini yardı. Bir
târih yazıyordu Türk askeri..

Daha sonraları; ABD Kolordu Komutanı
John B. Coulter, Türk Tugayı sâyesinde üç ABD
tümeninin kurtulduğunu ifade ederek, bir hakîkati
ortaya koymuştur.

26 Kasım 30 Kasım 1950... Şehit kanları, Türk
ve Dünyâ târihinin altın harfli sayfalarında bu yeni
şahlanışın adını yazacaktır: Kunuri Zaferi!..

Kunuri Boğazı, çok mu çok dardı.
Üstelik, etrafta çok sayıda Çin askeri vardı.

Güneylisi, kuzeylisi hepsinin aynıydı çehresi
Çılgılığı aynıydı...Aynıydı sesi!

Kunu-ri...Kunu-ri...
Bizimkilerin
Parlıyordu gözleri...
Kutlarcasına bir zaferi!..
Can havliyle tetiğe basıyordu Nuri,
Alp Er Tunga, Çağrı, herbiri!..
Ahmet, Mehmet, Gökbörü...

Gönüllerinde vatan...
Tahsin...Celâl...Faik...Numan...
Etraf tozdumandı...
Hepsi yamandı, birer civandı!..

Allah Allah!.. sesleri yankılandı vâdilerde,
tepelerde...

Mehmetçiğin ayak bastığı her yerde...

Asker, o askerdî; süngü, aynı süngü!..
Tekrardaydı o eski zaferler sanki!

Herbirimiz, "Lâ havle *"çektik, kalbimizden;
Öyle bir güç ve kuvvet diledik Rabb'imizden!

Düşman öyle zâlimdi ki, târifi zor!
Üç-dört kişi, bir kişiye çullanıyor!..

Tek çâremiz vardı, yaşamak için öldürmek...
Ve bu kaatillerin ocağını söndürmek!..

Yanımızda, kanlar içinde gördükçe kandaşımızı;
Silmek yerine gözyaşımızı,
Dünyalara sığdıramayıp başımızı,
Vargücümüzle saldırıp düşmanı püskürtmek!..

İşte böyleydik, yüksekti irâdemiz
Dimdikti başımız, aktı alnımız
Neyse o olacaktı alınıyazımız
Ap-ak, pırıl pırıl, tertemiz!..

Ve...kim bilebilirdi, nasıl,
Bitebilirdi, bu fasıl?

Dağlar küçüldü gözümüzde...bিরer ateştik!
Mesâfeler kısaldı...helâlleştik!..
Nicesinin boynunu büktük.
Nice kâfirin karnını deştik!..

Düşman, kalleş mi kalleşti!..
Ortalık dopdolulu leşti!..

Yegâne arzumuz, Türklük için zaferdi.
Çok şükür, Yüce Allah, bize, bunu da gösterdi.

Her Mehmetçik, birbiriyle, kardeşti...

Hâldeşti, kandaştı, dildeşti,
Dindeşti, ülküdeşti...

Her Mehmetçik bir güneşti...
Saâdeti, gaazilikle, şehitlikle eşti!

Her Mehmetçik;
Bu zafer ferahlığını,
Bütün Türk dünyâsıyla üleşti!..

Elbette ki, çözmüştük, biz, bu sırrı, topyekûn;
Veriyordu gönlümüze, anlatılmaz bir sükûn!
“İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci’ûn”**

(* Lâ havle...=Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil
aliyyil azîm= Kuvvet ve güç yalnızca Allah ü teâlânın
yardımıyla olur)

(**“İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci’ûn” (Bakara,
156)= Biz, şüphesiz (her şeyimizle) Allah’a âidiz ve
O’na döneceğiz.)

Son Söz:

Dünyâ; “kapitalist-komünist-faşist” totaliter
idârelerinin zulmüyle boğuşmaktadır.

İnsanlık âlemi; bugün, hak, adâlet ve demokrasi
kelimelerinin çokça kullanılmasına rağmen,
bilhassa, ABD, AB, Çin ve Rusya emperyalizminin
baskısı altında eziyet çekmektedir.

Buna rağmen; az da olsa, zaman zaman, hakkı
teslim eden münferit değerlendirmelere de şahit
oluyoruz. Kunu-ri Zaferi’nden sonra, Amerikalı
Mareşal Douglas MacArthur’un, kahraman Türk
Askeri hakkındaki sözünü girişte arzetmiştim. Son
söz olarak da, yine bir Amerikalı askerin, Türk
askeri hakkındaki görüşlerini sunmak istedim.

İstedim...Çünkü, insanlık âlemine yapılan
zulümlerin nereden geldiği, kendilerinin ağzından
duyulsun!.. Bu sözler; ilk önce, ABD’ye, Çin’e,
Rusya’ya, AB ülkelerine ve ardından, her ne kadar
sömürü emelli varsa onlara ve onlara uşaklık
yapanlara ibret olsun!..

1950 yılının soğuk bir kasım günü, Türk
Tugayı ile birlikte olan ABD İrtibat Subayı Antony
B.Herbert, bir hâtırasında şunları söyler:

“Türkler, bir birlik kadardılar. Bulunduğumuz
tepenin üzerinde mevzilerimizi hazırladık ve
gelecek emirleri bekliyorduk.

Ben, Türkçe bilmiyordum ve onlarda İngilizce
konuşan kimse yoktu. Böylece sessiz ve soğuk bir
gece geçirdik.

Ertesi sabah, kendimizi, Çinliler tarafından
kuşatılmış hâlde bulduk. Gergindim. Türkler ise,
oturup piknik yapıyorlardı. Ne tarafa baksalar
düşman vardı. Hangi tarafa ateş etseler Çinlileri
öldürebilirlerdi. Onlar da, tüm sabahı Çinlileri
öldürerek geçirdiler.

Ben ise, bir kenarda oturmuş buradan nasıl
çıkacağımızın planlarını yapıyordum.

Güneş yükseldiğinde herkesin cephanesi
iyice azalmıştı ama Türkler inanılmaz derecede
sâkindiler. Süngülerini taktılar ve gülümseyerek
yüzlerini düşmana döndüler.

Türklerin oluşturduğu savunma hattı güneye
doğru çark etti ve birden kendimi tüm Kore Savaşı
içerisinde gördüğüm, en mükemmel eski usûl
süngü hücumu içerisinde buldum, buradan şu
dersi çıkardım:

“Türkler asla tuzağa düşürülemez. Başlı belâda
olan kişiler, onları kuşatanlardır.”